

ПРИМЉЕНО: 12.12.2024.			
ОРГ.ЈЕД.	БРОЈ	ПРИЛОЗИ	ВРИЈЕДНОСТ
	844		

ИЗВЈЕШТАЈ
о оцјени урађене докторске дисертације

1. ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ		
Орган који је именовано комисију: Сенат Универзитета у Бањој Луци		
Датум именовања комисије: 24.10.2024. године		
Број одлуке: 02/04-3.2250-83/24		
Чланови комисије:		
1. Академик др Витомир Поповић	редовни професор	„Међународно право“
Презиме и име	Звање	Научно поље и ужа научна област
Правни факултет Универзитета у Бањој Луци		предсједник
Установа у којој је запослен-а		Функција у комисији
2. Академик др Радован Вукадиновић	редовни професор	„Међународно право“
Презиме и име	Звање	Научно поље и ужа научна област
Правни факултет Универзитета у Крагујевцу		ментор, члан
Установа у којој је запослен-а		Функција у комисији
3. Проф. др Горан Поповић	редовни професор	„Теоријска економија“ „Међународна економија“
Презиме и име	Звање	Научно поље и ужа научна област
Економски факултет Универзитета у Бањој Луци		члан
Установа у којој је запослен-а		Функција у комисији
4.		
Презиме и име	Звање	Научно поље и ужа научна област
Установа у којој је запослен-а		Функција у комисији
5.		
Презиме и име	Звање	Научно поље и ужа научна област

Установа у којој је запослен-а

Функција у комисији

2. ПОДАЦИ О СТУДЕНТУ

Име, име једног родитеља, презиме: Радмила (Драган) Драгишић, рођ. Штрбац

Датум рођења: 23.10.1973. године

Мјесто и држава рођења: Загреб, СФРЈ.

2.1. Студије првог циклуса или основне студије или интегрисане студије

Година уписа:	1992/93	Година завршетка:	1997.	Просјечна оцјена током студија:	7,42
---------------	---------	-------------------	-------	---------------------------------	------

Универзитет: Универзитет у Приштини (Република Србија, Савезна Република Југославија)

Факултет/и: Правни факултет Универзитета у Приштини

Студијски програм: право (општи смјер)

Стечено звање: дипломирани правник

2.2. Студије другог циклуса или мастер студије

Година уписа:	2009/2010	Година завршетка:	2018.	Просјечна оцјена током студија:	8,00
---------------	-----------	-------------------	-------	---------------------------------	------

Универзитет: Универзитет у Бањој Луци

Факултет/и: Правни факултет Универзитета у Бањој Луци

Студијски програм: Право европских интеграција

Назив завршног рада другог циклуса или мастер тезе, датум одбране: Наслов магистарске тезе: „Институт унапријеђене сарадње у функцији *европеизације* норми међународног приватног права“. Ментор: проф. др Валерија Шаула. Датум одбране: 28. септембар 2018. године.

Ужа научна област завршног рада другог циклуса или мастер тезе: Међународно право

Стечено звање: магистар наука / магистар права европских интеграција

2.3. Студије трећег циклуса

Година уписа:	2019.	Број ECTS остварених до сада:	300	Просјечна оцјена током студија:	8,20
---------------	-------	-------------------------------	-----	---------------------------------	------

Факултет/и: Правни факултет Универзитета у Бањој Луци

Студијски програм: Међународно право

2.4. Приказ научних и стручних радова студента

РБ	Подаци о референци	Категорија ¹
----	--------------------	-------------------------

¹ Категорија се односи на оне часописе и научне скупове који су категорисани у складу са Правилником о публикавању научних публикација („Службени гласник РС”, бр. 77/17) и Правилником о мјерилима за остваривање и финансирање Програма одржавања научних скупова („Службени гласник РС”, бр. 102/14) односно припадност рада часописима индексираним у свјетским цитатним базама.

1.	Навести појединачно радове, књиге, поглавља. Додати потребан број редова. Користити исти стил за навођење свих референци у 2.4		
РБ		Категорија	
1.	Радмила Драгишић, <i>Номотехника кроз призму преузимања права Европске уније</i> , ЈУ Народна и универзитетска библиотека Републике Српске, ISBN 978-99976-27-51-3, COBISS.RSIC132527873, стр. 1-588, 2021. Рецензенти: проф. др Др Борис Тучић и мр Звездан Чађеновић.	<u>Монографија</u>	
Припадност рада ужој научној области којој припада предмет истраживања докторске дисертације		<u>ДА</u>	НЕ
РБ		Категорија	
2.	Радмила Драгишић, <i>Институт унапријеђене сарадње у функцији „европеизације“ норми међународног приватног права</i> , ЈУ Народна и универзитетска библиотека Републике Српске, ISBN 978-99976-27-28-5, COBISS.RS-ICI132527873, стр. 1-374, 2018, Бања Лука. Рецензенти: проф. др Валерија Шаула и проф. др Борис Тучић.	<u>Монографија</u>	
Припадност рада ужој научној области којој припада предмет истраживања докторске дисертације		<u>ДА</u>	НЕ
РБ		Категорија	
3.	Радмила Драгишић, Бранко Црногорац <i>et.al</i> , <i>Упутства и препоруке за превођење у области европских интеграција и међународне сарадње</i> , Филолошки факултет Универзитета у Бањој Луци, Министарство за економске односе и регионалну сарадњу и Агенција за државну управу Републике Српске, Рецензенти: проф. др Петар Пенда и проф. др Борис Тучић.	<u>Монографија</u>	
Припадност рада ужој научној области којој припада предмет истраживања докторске дисертације		<u>ДА</u>	НЕ
РБ		Категорија	
4.	Радмила Драгишић, <i>Водич кроз Директиву о услугама на унутрашњем тржишту</i> , Министарство за европске интеграције и регионалну сарадњу и Агенција за државну управу Републике Српске, стр. 1-77. Рецензент: проф. др Борис Тучић	<u>Монографија</u>	
Припадност рада ужој научној области којој припада предмет истраживања докторске дисертације		<u>ДА</u>	НЕ
РБ		Категорија	
5.	Прегледни научни рад: Борис Тучић и Радмила Драгишић, „Безбедносна сарадња Европске уније и Републике Турске“, Политеиа, прегледни научни чланак, стр. 39-54. DOI: 10.5937/politeia0-50219 https://aseestant.ceon.rs/index.php/politeia/index	часопис индексиран у DOAJ, ERIH PLUS, EBSCO.	
Припадност рада ужој научној области којој припада предмет истраживања докторске дисертације		<u>ДА</u>	НЕ
РБ		Категорија	
6.	Прегледни научни рад: Радмила Драгишић и Борис Тучић, „L'effet utile елемената тумачења права	Часопис „Sui Generis“ је	

	индукованих из члана 267 Уговора о функционисању Европске уније“, <i>Sui Generis - научно-стручни часопис о европским интеграцијама</i> , стр. 103-127, Дирекција за европске интеграције БиХ, број 10, Сарајево, 2023. УДК 340.132 (061.1ЕУ). https://www.dei.gov.ba/uploads/documents/sui-generis-10-elektronska-verzija-18-01-2024-web_1705916575.pdf https://www.ceeol.com/search/journal-detail?id=1958	индексиран у: CEEOL и EBSCO.	
Припадност рада ужој научној области којој припада предмет истраживања докторске дисертације		<u>ДА</u>	НЕ
РБ		Категорија	
7.	Оригинални научни рад: Борис Тучић и Радмила Драгишић, „Признавање професионалних квалификација у оквиру Иницијативе за регионалну сарадњу <i>Отворени Балкан</i> “, <i>Harmonius – journal of Legal and Social Studies in South East Europe</i> , година: XII, бр. 2023, стр. 260-283. УДК 342.72/.73-057.16(497:4-6ЕУ). DOI:10.51204/Harmonius_23111А. Београд.	МПНТР Републике Србије: М53 (национални часопис)	
Припадност рада ужој научној области којој припада предмет истраживања докторске дисертације		<u>ДА</u>	НЕ
РБ		Категорија	
8.	Прегледни научни рад: Борис Тучић и Радмила Драгишић, „Институт унапријеђене сарадње у праву Европске уније – очекивања и постигнути резултати“, <i>Зборник радова Правног факултета у Нишу</i> , број 99, година LXII/23, 10.5937/zrpfm%v-45518, УДК: 339.923:061.1(4)ЕУ, УДК: 341.018(4-67ЕУ), стр. 239-258. Линк: www.prafak.ni.ac.rs/files/zbornik/sadrzaj/zbornici/z99/12z99.pdf https://www.ceeol.com/search/journal-detail?id=1716	Часопис „Зборник Правног факултета у Нишу“ је индексиран у: DOAJ, CEEOL, HeinOnline, EBSCO, ERIH PLUS.	
Припадност рада ужој научној области којој припада предмет истраживања докторске дисертације		<u>ДА</u>	НЕ
РБ		Категорија	
9.	Изворни научни рад: Борис Тучић и Радмила Драгишић, „Поступак о претходном питању између интерпретативног и правностваралачког деловања Суда правде Европске уније“, <i>Зборник радова – „Право између стварања и тумачења“</i> , Том I, Универзитет у Источном Сарајеву, Правни факултет, стр. 134-162. XI научни скуп поводом Дана Правног факултета, одржан у организацији Правног факултета Универзитета у Источном Сарајеву, у суорганизацији Међународног савеза правника, Москва, Европске организације за јавно право, Атина, Института за упоредно право, Београд, Српског удружења за кривичноправну теорију и праксу и Института за криминолошка и социолошка истраживања, Београд. Скуп је одржан 30. октобра 2022. године на Палама. УДК/UDC 34(4-672ЕУ). 341.645.2.(4-672ЕУ). Линк: https://www.pravni.ues.rs.ba/Download/Zbornik-Pravo_izmedju_stvaranja_i_tumacenja/Tom_1.pdf	Зборник је индексиран у HeinOnline, EBSCO OPEN ACCESS и CEEOL.	
Припадност рада ужој научној области којој припада предмет истраживања докторске дисертације		<u>ДА</u>	НЕ

РБ		Категорија
10.	Прегледни научни рад: Радмила Драгишић, Имплицитне спољне надлежности Европске уније“, <i>Политеиа</i> , стр. 129-141. DOI:10.5937/politeia0-38236 https://asestant.ceon.rs/index.php/politeia/article/view/38236	Часопис је индексан у: DOAJ, ERIH PLUS, EBSCO.
Припадност рада ужој научној области којој припада предмет истраживања докторске дисертације		ДА НЕ
РБ		Категорија
11.	Оригинални научни рад: Радмила Драгишић, „Основни принцип искрене сарадње у праву Европске уније“, <i>Гласник адвокатске коморе Војводине – часопис за правну теорију и праксу</i> , година ХCV, књига 83, број 2, 2023, стр. 11-626. DOI: 10.5937/GAKV95-37970, UDC 34(4-674EU). https://www.glasnik.edu.rs/wp-content/uploads/2023/08/GLASNIK-AKV-2.2023.pdf	Часопис је индексан у DOAJ.
Припадност рада ужој научној области којој припада предмет истраживања докторске дисертације		ДА НЕ
РБ		Категорија
12.	Прегледни научни рад: Борис Тучић и Радмила Драгишић, „Тест сразмјерности у функцији трансформације грађанства Европске уније из деривативног у базични статус“, <i>Годишњак факултета правних наука</i> , Паневропски универзитет Апеирон, број 13, година 13, стр. 106-117. DOI:10.7251/GFPN2313106T, UDC: 316.722(4):341.211(4-672EU). https://gfpn-au.com/sites/default/files/Godisnjak_13-2023.pdf	Часопис је индексан у: DOAJ, doisrpska, ERIH PLUS, EBSCO.
Припадност рада ужој научној области којој припада предмет истраживања докторске дисертације		ДА НЕ
РБ		Категорија
13.	Прегледни научни рад: Борис Тучић, Радмила Драгишић и Звездан Чађеновић, „(Не)функционисање WTO тијела за жалбе“, <i>Часопис Пословне студије</i> , 2023. Година 15, број 29-30, стр. 169-175, UDK 340.142:342.565.2(4-672EU), DOI 10.7251/POS2330169T, COBISS.RS-ID138850049 https://www.vladars.net/sr-SP-cyrl/Vlada/Ministarstva/mnk/ntr/Kategorizacija_casopisa/Pages/default.aspx https://poslovnestudije.com/wp-content/uploads/2023/07/8.-Nefunkcionisanje-WTO-tijela-za-zalbe.pdf	Часопис је индексан у: ERIH PLUS. Налази се у Првој категорији – од 30-40 бодова Ранг листе категорисаних часописа у Републици Српској.
Припадност рада ужој научној области којој припада предмет истраживања докторске дисертације		ДА НЕ
РБ		Категорија
14.	Прегледни научни рад: Радмила Драгишић, „Клаузула о људским правима у уговорима о слободној трговини `нове генерације` између Европске уније и трећих замаа- поријекло, положај и значај“, <i>Harmonius- Journal of Legal and Social Studies in South East</i>	МПНТР Републике Србије: M52

	<i>Europe</i> , година: XI, бр. 2022, стр. 97-116. UDK 339.5.012.42(4-672EU), Београд. https://www.harmonius.org/downloads/harmonius/harmonius--2022/?lang=SR	(истакнути национални часопис)	
Припадност рада ужој научној области којој припада предмет истраживања докторске дисертације		<u>ДА</u>	НЕ
РБ		Категорија	
15.	Прегледни научни рад: Радмила Драгишић, „Трговинска политика Европске уније – преглед кроз одабране уговорне и јуриспрудентне секвенце“, <i>Sui Generis – научно-стручни часопис о европским интеграцијама</i> , стр. 103-127, Дирекција за европске интеграције БиХ, број 9, Сарајево 2022. UDK 339.5:339.923 (061.1EU). https://www.dei.gov.ba/uploads/documents/naucno-strucni-casopis-sui-generis-broj-9-1672134853.pdf https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=1090717	Часопис „Sui Generis“ је индексан у: CEEOL и EBSCO.	
Припадност рада ужој научној области којој припада предмет истраживања докторске дисертације		<u>ДА</u>	НЕ
РБ		Категорија	
16.	Изворни научни рад: Радмила Драгишић, „Тумачење члана 20 Уговора о функционисању Европске уније <i>in favorem</i> остваривања начела најбољег интереса дјетета“, <i>Анали Правног факултета у Зеници</i> , број 30, год. 15, стр. 89-102. https://www.prf.unze.ba/Docs/Anali/Anali30god15/15_30_4.pdf https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=1093869	Часопис је индексан у: CEEOL, ERIN PLUS, HeinOnline, EBSCO.	
Припадност рада ужој научној области којој припада предмет истраживања докторске дисертације		<u>ДА</u>	НЕ
РБ		Категорија	
17.	Прегледни научни рад: Радмила Драгишић, „Утицај случаја 'Achmea' на положај интра-ЕУ билатералних инвестиционих уговора, <i>Зборник радова са XXX сусрета правника у привреди Републике Србије</i> (Златибор, 11-14 септембар 2022. године), стр. 57-72, УДК: 341.638:339.727.22/.24(4-672EU); DOI:10.55836/Zbornik_PiP_2204A, COBISS.SR-ID-72627209. https://pravoiprivreda.rs/xml/202-/2022c/2022-zbornik/PiP_2022-zbornik-04.pdf	Према категоризацији научних часописа за 2021. годину чији су издавачи из Републике Србије, часопис „Право и привреда“ је категорисан као М51 (врхунски часопис)	
Припадност рада ужој научној области којој припада предмет истраживања докторске дисертације		<u>ДА</u>	НЕ
РБ		Категорија	
18.	Изворни научни рад: Борис Тучић и Радмила Драгишић, „Прерогативи националног и европског конституционализма на примеру сукоба Пољске и Европске уније у области владавине права“, коаутор, <i>Зборник радова – „Противрјечја савременог права“</i> , Том I, Универзитет у Источном Сарајеву, Правни факултет, стр. 218-	Зборник је индексан у CEEOL.	

	235. X научни skup povodom Dana Pravnog fakulteta, održan u organizaciji Pravnog fakulteta Univerziteta u Istočnom Sarajevu, i suorganizaciji Međunarodnog saveza pravника, Moskva, Evropske organizacije za javno pravo, Atina, Instituta za uporedno pravo, Beograd, Srpskog udruženja za krivičnopravnu teoriju i praksu, Beograd, Srpskog fiskalnog društva (Ogranak za Srbiju Međunarodne fiskalne asocijacije), Beograd i Instituta za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd. Skup je održan 30. oktobra 2021. godine na Palaama. UDK/UDC 34(4-672EU) https://www.pravni.ues.rs.ba/images/download/dokumenti/Download/Program_rada_2021_SRPSKI.pdf https://www.ceeol.com/search/chapter-detail?id=1104437		
Припадност рада ужој научној области којој припада предмет истраживања докторске дисертације		<u>ДА</u>	НЕ
РБ		Категорија	
19.	Прегледни научни рад: Радмила Драгишић, „Концепт редовног боравишта кроз одабране изворе Међународног приватног права и јуриспруденцију суда правде Европске уније – функционални приступ насупрот стриктног текстуализма“, Зборник радова Правног факултета у Нишу, број 94, година LXI/2022, 10.5937/zrpfnl-37950, UDK: (341.9 4-672EU), стр. 137-151. www.prafak.ni.ac.rs/files/zbornik/sadrzaj/zbornici/z94/07z94.pdf https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=1074484	Часопис је индексан у: DOAJ, CEEOL, HeinOnline, EBSCO, ERIH PLUS.	
Припадност рада ужој научној области којој припада предмет истраживања докторске дисертације		<u>ДА</u>	НЕ
РБ		Категорија	
20.	Прегледни научни рад: Радмила Драгишић, „Опште правно начело међусобног повјерења у праву Европске уније“, <i>Годишњак Факултета правних наука</i> , Паневропски универзитет Апеирон, број 12, година 12. 10.7251/ГФП2212134D, UDC: 34(4-672EU):341.217.04(4-672EU), стр. 132-144. https://www.gfpa-au.com/sites/default/files/GFPN-12-12/Godisnjak_12-2022.pdf	Часопис је индексан у: DOAJ, doisrpska, ERIH PLUS, EBSCO.	
Припадност рада ужој научној области којој припада предмет истраживања докторске дисертације		<u>ДА</u>	НЕ
РБ		Категорија	
21.	Прегледни научни рад: Радмила Драгишић, „Бродолом у Црвеном мору и начело међународног обичајног права о имунитету држава од јурисдикције – повезница са правом Европске уније“, <i>Harmonius – Journal of Legal and Social Studies in south East Europe</i> , година X, број 2021, стр. 62-76. UDK 341.645:347.799.2(4-672EU) Београд. https://www.harmonius.org/wp-content/uploads/2022/04/Pages-from-2022-03-01-Harmonius-2021-tekst-6.pdf	МПНТР Републике Србије: М52 (истакнути национални часопис)	
Припадност рада ужој научној области којој припада предмет истраживања докторске дисертације		<u>ДА</u>	НЕ
РБ		Категорија	
22.	Прегледни научни рад: Радмила Драгишић, „Садржина и досег члана 10 Регулative Брисел II бис“,	Часопис „Sui Generis“ је	

	<i>Sui Generis – научно-стручни часопис о европским интеграцијама</i> , Дирекција за европске интеграције БиХ, број 8, Сарајево, 2020. UDK 33.712.3:341 (061.1EU), STR. 105-127. https://www.dei.gov.ba/uploads/documents/sui-generis-8-elektronska-verzija-web-16-12-2021_1641820847.pdf https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=1030253	индексиран у: CEEOL и EBSCO.	
Припадност рада ужој научној области којој припада предмет истраживања докторске дисертације		<u>ДА</u>	НЕ
РБ		Категорија	
23.	Прегледни научни рад: Радмила Драгишић, „Аутономија високошколског образовања у Европској Унији – Случај С-66/18 Европска комисија против Мађарске“, <i>Политеиа</i> , ср. 83-96. DOI: 10.5937/политеиа=-31034 https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=1059799	Часопис је индексиран у: DOAJ, ERIH PLUS, EBSCO.	
Припадност рада ужој научној области којој припада предмет истраживања докторске дисертације		<u>ДА</u>	НЕ
РБ		Категорија	
24.	Прегледни научни рад: Радмила Драгишић, „Значај јуриспруденције суда правде Европске уније за досљедну примјену Директиве о услугама“, <i>Годишњак Факултета правних наука</i> , Паневропски универзитет Апеирон, број 11, година 11, 10.7251/GFP2111166D, UDC: 342.645.3:341.645.2(041), стр. 166-196. https://www.gfpn-au.com/sites/default/files/Gfpn_broj-11.pdf	Часопис је индексиран у: DOAJ, doisrpska, ERIH PLUS, EBSCO.	
Припадност рада ужој научној области којој припада предмет истраживања докторске дисертације		<u>ДА</u>	НЕ
РБ		Категорија	
25.	Прегледни научни рад: Радмила Драгишић, „Јуриспруденција Суда правде у служби заштите права на слободно пружање услуга“, <i>Часопис за пословне студије</i> , 2021. Година 13, број 25-26, стр. 215-227. UDK 340.155.4:[340.142:341.645(4-672EU), DOI 10.7251/POS2126215D https://poslovnestudije.com/wp-content/uploads/2021/07/PR_Dragišić-Radmila_Srpski.pdf	Часопис је индексиран у: ERIH PLUS. Налази се у Првој категорији – од 30-40 бодова Ранг листе категорисаних часописа у Републици Српској.	
Припадност рада ужој научној области којој припада предмет истраживања докторске дисертације		<u>ДА</u>	НЕ
РБ		Категорија	
26.	Прегледни научни рад: Радмила Драгишић, „Примјена Регулативе Брисел II бис на остваривање права на контакт са дјететом ширег породичног круга лица“, <i>Зборник радова Правног факултета у Нишу</i> , број 90, година LX/2021, стр. 189-205, 10.5937/zrpfno-31490, UDK: 341.24(4-672EU)346.64 https://www.prafak.ni.ac.rs/files/zbornik/sadrzaj/zbornici/u90/11z90.pdf https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=981035	Часопис је индексиран у: DOAJ, CEEOL, HeinOnline, EBSCO, ERIH PLUS.	

Припадност рада ужој научној области којој припада предмет истраживања докторске дисертације		<u>ДА</u>	НЕ
РБ		Категорија	
27.	Стручни рад: Радмила Драгишић, „Транспозиција директива у националне правне системе држава чланица Европске уније“, <i>Анали</i> , Универзитет у Зеници, Правни факултет, стр. 187-201, број 27, 2021. https://www.prf.unze.ba/Docs/Anali/Anali27godil4/9.pdf https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=996706	Часопис је индексан у: CEEOL, ERIH PLUS, HeinOnline, EBSCO.	
Припадност рада ужој научној области којој припада предмет истраживања докторске дисертације		<u>ДА</u>	НЕ
РБ		Категорија	
28.	Прегледни научни рад: Радмила Драгишић, „Остваривање заштите од узнемиравања на раду и у вези са радом у праву Европске уније“, <i>Sui Generis – научно-стручни часопис о европским интеграцијама</i> , Дирекција за европске интеграције БиХ, број 7, Сарајево, 2020, стр. 87-107. https://www.dei.gov.ba/uploads/documents/sui-generis-7-elektronska-verzija-09-02-2021_1617892076.pdf https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=953166	Часопис „Sui Generis“ је индексан у: CEEOL и EBSCO.	
Припадност рада ужој научној области којој припада предмет истраживања докторске дисертације		<u>ДА</u>	НЕ
РБ		Категорија	
29.	Стручни рад: Радмила Драгишић и Ивана Дмичић Алексић, „Административни критеријум као услов за чланство у европској организацији“, Истраживачки центар Бања Лука, IV Конференција на тему: „Усаглашавање правне регулативе са правним тековинама (acquis) Европске уније – стање у Босни и Херцеговини и искуства других“, Бања Лука, 2020, стр. 441-454. https://www.thinktankbl.org/wp-content/uploads/2020/07/Zbornik-radova-2020.pdf	ISBN Република Србија: 978-86-80186-55-9 ISBN Република Српска: 978-99976-914-0-8 Међународни научни скуп организован од стране ИЦБЛ, у сарадњи са Институтом за упоредно право из Београда	
Припадност рада ужој научној области којој припада предмет истраживања докторске дисертације		<u>ДА</u>	НЕ
РБ		Категорија	
30.	Прегледни научни рад: Радмила Драгишић, „Положај, структура и организација суда правде у Монтан унији и римским уговорима“, <i>Правна ријеч – часопис за правну теорију и праксу</i> , Правни факултет Универзитета у Бањој Луци, стр. 669-693, 2019.		

Припадност рада ужој научној области којој припада предмет истраживања докторске дисертације		<u>ДА</u>	НЕ
РБ		Категорија	
31.	Радмила Драгишић, „Заштита клијената од неоправданог географског блокирања и других облика дискриминације на унутрашњем тржишту Европске уније“, Зборник радова са XXVI Међународне конференције о квалитету „Менаџмент безбедношћу производа и услуга у циљу заштите потрошача“, 2019, Сутоморе, Црна Гора.		
Припадност рада ужој научној области којој припада предмет истраживања докторске дисертације		<u>ДА</u>	НЕ
РБ		Категорија	
32.	Радмила Драгишић, „Правци развоја стратешких докумената о одрживом развоју – регионални и европски оглед“, Зборник радова са XXV међународне конференције о квалитету, стр. 103-107, 2018, Сутоморе, Црна Гора.		
Припадност рада ужој научној области којој припада предмет истраживања докторске дисертације		<u>ДА</u>	НЕ
РБ		Категорија	
33.	Радмила Драгишић, „Заједнички економски простор земаља Западног Балкана – реалност или азблуда?“, Зборник са XXIV међународне конференције о квалитету, стр. 12-19, септембар 2017, Сутоморе, Црна Гора.		
Припадност рада ужој научној области којој припада предмет истраживања докторске дисертације		<u>ДА</u>	НЕ
РБ		Категорија	
34.	Радмила Драгишић, „Слободно пружање услуга у служби јачања регионалне сарадње“, Зборник са XXIII међународне конференције о квалитету, стр. 27-31, 2016, сутоморе Црна Гора.		
Припадност рада ужој научној области којој припада предмет истраживања докторске дисертације		<u>ДА</u>	НЕ
РБ		Категорија	
35.	Радмила Драгишић, „Рјешавање међународних спорова о праву мора“, <i>Аргументи – часопис за друштвена и политичка питања</i> , бр. 29, стр. 107-128, 2016, UDK 341.225.5 – DOI 10.7251/AGR162910/D		
Припадност рада ужој научној области којој припада предмет истраживања докторске дисертације		<u>ДА</u>	НЕ
РБ		Категорија	
36.	Радмила Драгишић, „Оправданост измјена Уговора о успостављању Енергетске заједнице“, <i>Аргументи – часопис за друштвена и политичка питања</i> , бр. 25, стр. 145-182, август 2015. https://argumenti.info/wp-content/uploads/2019/03/argumenti_25.pdf		
Припадност рада ужој научној области којој припада предмет истраживања докторске дисертације		<u>ДА</u>	НЕ
РБ		Категорија	

37.	Радмила Драгишић, „Заштита патента у Европској унији“, <i>Аргументи – часопис за друштвена и политичка питања</i> , бр. 22, стр. 157-178, свгуст 2014, UDK 347.77(4-672EU). https://argumenti.info/wp-content/uploads/2019/03/argumenti_22.pdf		
Припадност рада ужој научној области којој припада предмет истраживања докторске дисертације		<u>ДА</u>	НЕ
РБ		Категорија	
38.	Радмила Драгишић, „Правило `Suum cuique` у служби браћења примата и аутономије права Европске уније“, <i>Модерна управа – часопис за управну и правну теорију и праксу</i> , Бања Лука, 2013.		
Припадност рада ужој научној области којој припада предмет истраживања докторске дисертације		<u>ДА</u>	НЕ
РБ		Категорија	
39.	Радмила Драгишић, „Медијација – аутохтон начин рјешавања спорова“, <i>Аргументи – часопис за друштвена и политичка питања</i> , бр. 19, стр. 147-163, август 2013. https://argumenti.info/wp-content/uploads/2019/03/argumenti_19.pdf		
Припадност рада ужој научној области којој припада предмет истраживања докторске дисертације		<u>ДА</u>	НЕ
РБ		Категорија	
40.	Радмила Драгишић, „Појачано ексклудирање арбитраже из досеба Регулative Брисел I“, <i>Аргументи – часопис за друштвена и политичка питања</i> , бр. 18, стр. 131-145, април 2013.		
Припадност рада ужој научној области којој припада предмет истраживања докторске дисертације		<u>ДА</u>	НЕ
РБ		Категорија	
41.	Радмила Драгишић, „Директива о услугама на унутрашњем тржишту“, <i>Модерна управа – часопис за управну и правну теорију и праксу</i> , Бања Лука, децембар 2012.		
Припадност рада ужој научној области којој припада предмет истраживања докторске дисертације		<u>ДА</u>	НЕ

3. УВОДНИ ДИО ОЦЈЕНЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Наслов докторске дисертације: „Положај међународних уговора о слободној трговини `нове генерације` у праву Европске уније“.

Научно поље и ужа научна област: Дисертација припада научном пољу „право“, док је ужа научна област „међународно право“.

Наставно-научно вијеће Правног факултета Универзитета у Бањој Луци донијело је Одлуку број: 12/3.10-1-7/23 од 16.01.2023. године о именовању Комисије за оцјену подобности кандидата, теме и испуњености услова за менторство. У Комисију су именовани: академик др Витомир Поповић, редовни професор Правног факултета Универзитета у Бањој Луци (предсједник), др Александар Тирић, редовни професор Правног факултета Универзитета у Нишу, у пензији (члан) и др Горан Поповић, редовни професор Економског факултета у Бањој Луци (члан). За ментора је именован академик др Радован Вукадиновић, редовни професор Правног факултета Универзитета у Крагујевцу и Правног факултета Универзитета у Бањој Луци, у пензији.

Одлуком број: 02/04-3.121-50/23 од 26.01.2023. године Сенат Универзитета у Бањој Луци је дао сагласност на напријед наведено именоване.

Научно-наставно вијеће Правног факултета у Бањој Луци је Одлуком број: 12/03.270-IV-3/23 од 15.05.2023. године усвојило Извјештај о оцјени подобности теме, кандидата и ментора за израду докторске дисертације.

Сенат Универзитета у Бањој Луци је Одлуком број: 02/04-3.1153-24/23 од 25.05.2023. године дао сагласност на Извјештај о оцјени подобности теме, кандидата и испуњености за менторство за израду докторске дисертације за кандидата мр Радмилу Драгишић под називом: „Положај међунаордних уговоора о слободној трговини `нове генерације` у праву Европске уније“.

Садржај докторске дисертације са страничењем:

РЕЗИМЕ (1)

I ПОСТАВКА АНАЛИЗЕ ПОЛОЖАЈА МЕЂУНАРОДНИХ УГОВОРА О СЛОБОДНОЈ ТРГОВИНИ 'НОВЕ ГЕНЕРАЦИЈЕ' У ПРАВУ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ (5)

1. Појмовно и термилошко одређење предмета истраживања (5)
2. Одабране методе истраживања (16)
3. Полазне хипотезе и циљеви истраживања (17)
 - 3.1. Полазне хипотезе (17)
 - 3.2. Циљеви истраживања (20)

II МЕЂУНАРОДНО ОРГАНИЗОВАЊЕ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ И ПРИНЦИПИ ДЈЕЛОВАЊА ЊЕНОГ ПРАВА (22)

1. Међународно организовање Европске уније (22)
2. Процедуре Европске уније у преговарању о закључивању међународних трговинских уговора и представљању у међународним организацијама (28)
3. Принципи дјеловања права Европске уније (31)
 - 3.1. Принцип аутономности права Европске уније (32)
 - 3.2. Принцип супрематије права Европске уније (34)
 - 3.3. Однос између принципа аутономности и принципа супрематије (35)
 - 3.4. Принцип непосредног дејства права Европске уније (37)
 - 3.5. Критеријуми непосредног дејства (39)
 - 3.6. Принцип посредног дејства права Европске уније (42)
 - 3.7. Принцип непосредне примјене права Европске уније (43)
 - 3.8. Принцип искрене сарадње у праву Европске уније (45)

III СПОЉНЕ НАДЛЕЖНОСТИ И СПОЉНИ ОДНОСИ ЕВРОПСКЕ (48)

1. Појам спољних надлежности Европске уније (48)
2. Границе спољних надлежности Европске уније (53)
3. Имплицитне (подразумијевајуће) спољне надлежности Европске уније (60)
4. Одабрана пракса Суда правде у области спољних надлежности Европске уније која се угледа на предмет ЕРТА (64)
5. Мјешовити уговори (73)
6. Спољни односи Европске уније (77)

IV ПРИКАЗ ОДНОСА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ СА ТРЕЋИМ ЗЕМЉАМА И МЕЂУНАРОДНИМ ОРГАНИЗАЦИЈАМА КРОЗ ЕВОЛУЦИЈУ УГОВОРНОГ ОКВИРА (82)

1. Опште напомене (82)
2. Период прије Уговора из Мастрихта (84)
 - 2.1. Монтан унија (84)
 - 2.2. Римски уговори (86)
 - 2.3. Одредбе о заједничкој трговинској политици из Римског уговора (90)
 - 2.4. Јединствени европски акт (92)

- 3. Карактеристике спољних односа Европске уније након Уговора из Мастрихта (94)
- 3.1. Уговор из Мастрихта (94)
- 3.2. Уговор из Амстердама (97)
- 3.3 Уговор из Нице (99)
- 3.4. Уговор из Лисабона (101)

V РЕЛЕВАНТНИ ИЗВОРИ МЕЂУНАРОДНОГ ПРАВА И ПРАВА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ (109)

- 1. Хијерархија извора међународног права (109)
- 2. Садржина и правна природа извора права Европске уније (110)
- 3. Хијерархија прописа Европске уније (115)
 - 3.1. Положај међународних уговора које Европска унија закључује са трећим земљама и/или међународним организацијама у хијерархији правних прописа Европске уније (122)
 - 3.1.1. Непосредно дејство уговора које Европска унија закључује са трећим државама и/или међународним организацијама (126)
 - 3.1.2. Непосредно дејство уговора са трећим државама и/или међународним организацијама у пракси Суда правде Европске уније (128)
 - 3.1.3. Посредно дејство уговора са трећим државама и/или међународним организацијама (135)
 - 3.1.4. Акти међународних тијела у смислу члана 218(9) УФЕУ као извор права Европске уније (138)
 - 3.1.5. Уговори које су државе чланице прије приступања Европској унији закључиле са трећим државама или међународним организацијама (140)
 - 3.1.6. Уговори које државе чланице међусобно закључују (141)
 - 3.2. Општа правна начела у праву Европске уније (142)
 - 3.2.1. Опште правно начело солидарности (146)
 - 3.2.2. Опште правно начело узајамног признања (151)
 - 3.2.3. Опште правно начело међусобног повјерења (152)
 - 3.3. Уредбе као инструмент за уређивање односа са међународним изворима права (155)
 - 3.4. Директиве као извори права Европске уније (157)
 - 3.5. Одлуке као извор права Европске уније (159)

VI ОДНОС МЕЂУНАРОДНОГ И ПРАВА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ (160)

- 1. О односу међународног и права Европске уније (160)
 - 1.1. „Прагматичне одредбе“ УЕУ (169)
 - 1.2. Приступ Суда правде односу међународног и права Европске уније (171)
 - 1.3. Однос Суда правде према питању непосредног дејства одредби WTO прописа (179)
 - 1.4. Став Суда правде Европске уније у предмету GATT (183)
 - 1.5. Однос Суда правде према Повељи Уједињених нација кроз студију предмета *Kadi* (184)

VII КЛАСИФИКАЦИЈА МЕЂУНАРОДНИХ ТРГОВИНСКИХ УГОВОРА КОЈЕ ЗАКЉУЧУЈЕ ЕВРОПСКА УНИЈА (191)

- 1. Опште напомене (191)
- 2. Различити погледи на класификацију међународних трговинских уговора које закључује Европска унија (194)
- 3. Уговори о слободној трговини (197)
 - 3.1. Класификација уговора о слободној трговини (198)
 - 3.2. Уговори о слободној трговини 'прве генерације' (200)
- 4. Осврт на дјеловање Европске уније у вези са реформом WTO (202)

VIII МЕЂУНАРОДНИ УГОВОРИ О СЛОБОДНОЈ ТРГОВИНИ 'НОВЕ ГЕНЕРАЦИЈЕ' (205)

1. Опште напомене (205)
2. Однос између уговора о слободној трговини 'нове генерације' и WTO мултилатералног система (206)
3. Основне карактеристике уговора о слободној трговини 'нове генерације' (210)
 - 3.1. Повезница између уговора о слободној трговини 'нове генерације' и одрживог развоја (218)
 - 3.2. Обавезе у контексту правних норми из области рада у Уговорима о слободној трговини 'нове генерације' (226)
 - 3.3. Клаузула о људским правима у уговорима о слободној трговини 'нове генерације' (231)
 - 3.4. Повезница између уговора о слободној трговини 'нове генерације' и развојне сарадње (235)
 - 3.5. Уговори о слободној трговини 'нове генерације' и инвестициона политика (236)
 - 3.6. Трговински аспекти права интелектуалног власништва у уговорима о слободној трговини 'нове генерације' (242)
4. Природа подјеле надлежности између Уније и држава чланица кроз призму Суда правде Европске уније (245)
5. Инвестиционо СЕТА судовање кроз призму Суда правде (258)
6. Непосредно дејство Уговора о слободној трговини 'нове генерације' (267)
7. Поступање у случају проширивања чланства у Европској унији (275)

ЗАКЉУЧАК (278)

БИБЛИОГРАФИЈА И ИЗВОРИ (290)

БИОГРАФИЈА АУТОРА (338)

Основни подаци о докторској дисертацији:

Дисертација је написана ћиричним писмом (фонтом Times New Roman, величине 12, проред 1,5). Дисертација има укупно 338 страна, које садрже: резиме, информације о ментору и дисертацији и садржај. У дисертацији је кориштено 312 писаних библиографских јединица, 60 прописа и уговора, 208 извора судске праксе и 44 друга извора.

Структуру докторске дисертације чини следећих осам поглавља: I Поставка анализе положаја међународних уговора о слободној трговини 'нове генерације' у праву Европске уније, II Међународно организовање Европске уније и принципи дјеловања њеног права, III Спољне надлежности и спољни односи Европске уније, IV Приказ односа Европске уније са трећим земљама и међународним организацијама кроз еволуцију уговорног оквира V Релевантни извори међународног права и права Европске уније, VI Однос међународног и права Европске уније, VII Класификација међународних трговинских уговора које закључује Европска унија и VIII Међународни уговори ослободној трговини 'нове генерације'. На крају рада је закључак, литература и биографија кандидата.

Дисертација је написана академским стилем. У дисертацији се начин цитирања равна према стандарду *Chicago Manual* систему биљешки с пописом литературе.

1. Наслов докторске дисертације.
2. Научно поље и ужа научна област.
3. Датум прихватања теме докторске дисертације и бројеви одлука одговарајућих органа чланица и Универзитета.
4. Датум прихватања Извјештаја комисије за оцјену подобности студента, теме и ментора за израду докторске дисертације и бројеви одлука одговарајућих органа чланица и Универзитета.
5. Садржај докторске дисертације уз навођење броја страна.
6. Истаћи основне податке о докторској дисертацији: обавезно укључујући обим, број и називе поглавља, број табела, слика, шема, графикона и број литературних навода.

4. УВОД И ПРЕГЛЕД ЛИТЕРАТУРЕ

1) Међународни уговори који уређују трговинске односе традиционално су снажан покретач развоја међународних односа. Ови уговори данас не само да уређују трговинска и генерално економска питања, већ у себи сублимирају одредбе које нису стриктно трговинске и економске природе а што их чини изазовним и привлачним за оне који треба да остваре користи њиховом ефективном примјеном.

Предмет истраживања у тези чини положај међународних уговора о слободној трговини 'нове генерације' у праву Европске уније. Да би се могао одредити овај положај потребно је истражити мјеру утицаја који уговори о слободној трговини 'нове генерације' имају на друге изворе права Европске уније, а затим одредити њихову правну природу на основу садржине и релевантних извора права. Поред тога, овим истраживањем се сагледавају и узроци закључивања и детерминанте, еволуција, те правне последице и резултати у примјени међународних уговора о слободној трговини 'нове генерације'. То омогућава да се утврди њихов положај у праву Европске уније и утицај који имају на кохерентност и јединственост њеног правног поретка. У том смислу се кроз теоријски и онтолошки оквир разматрају и дилеме и отворена питањима о мјесту уговора о слободној трговини 'нове генерације' у хијерархији правних прописа Уније – да ли се они сврставају у примарне или секундарне изворе права или се налазе негде „између“ или скупно чине посебну правну цјелину. При томе се полази од чињенице да мјесто у хијерархијској скали зависи од два кумулативна услова – од значаја и карактера друштвено-економских односа који се међународним уговором уређују и од положаја његовог доносиоца. Одговор на дилеме и отворена питања у поменутом смислу подразумевају подразумевају примену сложеног појмовно–терминолошког „алата“, којим се уз одабрани научно–истраживачки метод „освијетљавају“ хипотетички ставови којима се кандидат руководи. У контексту предмета истраживања појам међународних уговора о слободној трговини 'нове генерације' у праву Европске уније схваћен је позитивистички, као правно средство за регулисање одређених питања међународног карактера на нивоу Европске уније, те њихово позиционирање у правни, нормативни и оперативни режим ове организације. Консеквенце регулисања одређених питања, области или политика у данашњој Европској унији, вишеструке су и у много чему недовољне јер своју специфичност црпе из природе њеног правног поретка, правностваралачког процеса и правних инструмената који се у оквиру њега примјењују, модалитетā обезбјеђења њихове примјене, те правосудне контроле. У дисертацији се посебно разматрају разлози због којих је Суд правде Европске уније неким одредбама међународних уговора признао непосредно дејство, а неким, као што је то случај са WTO, није. С тим у вези, освртом на положај неких класичних или старих међународних уговора и ставова Суда, у раду се усмеравање на оне дијелове дисертације који се односе на уговоре о слободној трговини 'нове генерације' између Европске уније и трећих земаља, гдје се примјеном метода синтезе избјегавају пуко набрајање и дескрипција, док се умјесто аналитичког и појединачног приказа извлаче заједничке карактеристике уговора. У раду се као посебно значајни анализирају или наводе: Уговор нове генерације о слободној трговини између Европске уније и Јужне Кореје, Уговор нове генерације о слободној трговини између Европске уније и Перуа, Колумбије и Еквадора, Уговор о придруживању са земљама Средње Америке, Свеобухватни економски и трговински уговор између Европске уније и Канаде, Уговор о слободној трговини између Европске уније и Сингапура, Уговор о слободној трговини између Европске уније и Вијетнама и Уговор о слободној трговини са Јапаном.

Разматрање предмета истраживања реализује се кроз осам међусобно логички и методолошки повезаних цјелина. У првом дијелу докторске дисертације, кандидат даје поставку анализе положаја међународних уговора о слободној трговини 'нове генерације' у праву Европске уније.

У другом дијелу анализира међународно организовање Европске уније и принципе дјеловања њеног права. Овај део садржи одређене напомене о процедурама Европске уније у преговарању и закључивању међународних трговинских уговора и представљању у међународним организацијама, као и анализу принципа аутономности, непосредног дејства (укључујући критеријуме непосредног дејства), посредног дејства, непосредне примјене, супрематије и искрене сарадње у праву Европске уније.

У трећем дијелу, кандидат разматра питање спољних надлежности Европске уније и њихове границе, те се поред имплицитних спољних надлежности анализирају релевантни случајеви из

судске праксе, као што је пресуда у предмету ЕРТА. У овом дијелу разматрају се и мјешовити уговори и спољни односи Европске уније.

У четвртој дијелу, тежиште је стављено на питање односа Уније са трећим земљама и међународним организацијама који се мијењао кроз еволуцију уговорног оквира, с посебним освртом на заједничку трговинску политику као базични инструмент спољне политике Европске уније који је активиран у Римском уговору

У петом дијелу су анализирани значај и правна снага извора права Европске уније тј. њихов хијерархијски положај. Кандидат наводи да се Унија одликује тиме што, поред аутономних прописа које није могуће систематизовати у оквиру традиционалних правних грана, у свом правном систему користи и међународне трговинске уговоре као класични извор права.

Разматрање из петог дијела је неопходно како би кандидат у шестом дијелу могао анализирати однос и везу међународног и права Европске уније.

У седмом дијелу извршена је класификација међународних трговинских уговора, отвара се питање њихове природе и појашњава шта се подразумијева под уговорима старе, а шта под уговорима нове генерације, уз сажето освртање на уговоре старе генерације и њихов положај у праву Европске уније. Поред тога указује се на дјеловање Европске уније у вези са реформом WTO.

У осмом дијелу рада је извршена синтеза претходних цјелина, изведено садржинско одређење и кључне карактеристике уговора о слободној трговини 'нове генерације' и указано на везу између ових уговора и одрживог развоја. Посебно анализирани одредбе нове генерације уговора из области људских права, рада и социјалне заштите, те одредбе које чине везу ових уговора са развојном сарадњом, инвестиционом политиком и трговинским аспектима права интелектуалног власништва. Размотрена је природа подјеле надлежности између Уније и држава чланица кроз призму праксе Суда правде и изнета основна запажања о инвестиционом СЕТА судовању. Анализирано је и питање непосредног дејства уговора о слободној трговини 'нове генерације' те њихово мјесто у хијерархији прописа Европске уније, као и одредбе нове генерације трговинских уговора које се тичу потенцијалних проширивања чланства у Европској унији. У закључним разматрањима кандидат је потврдио или оповргао почетне хипотезе.

Друштвени циљ истраживања огледа се у доприносу бољем разумијевању, проширивању и продубљењу постојећих знања о анализирању појави, што је изузетно значајно будући да Европска унија и европски интеграциони процес представљају динамичну и промјењиву појаву, у оквиру које се стално јављају нова својства и феномени.

С обзиром да чланство у Европској унији представља један од основних спољнополитичких циљева, али и покретача општих друштвених реформи у Републици Српској, Босни и Херцеговини и региону, за стручну, али и ширу јавност, од великог значаја је да се упозна са свим релевантним аспектима правног поретка ове организације, те захтјевима који се у овом контексту постављају пред њене постојеће или будуће чланице. На генералној равни, а у контексту земаља које су у фази приступања Европској унији, захтијева се прогресивно усклађивање њихових политика према трећим земљама и њихових позиција у оквиру међународних организација, као што су на примјер WTO и OECD, са политикама и ставовима које су усвојиле Европска унија и њене државе чланице.

Истраживање на тему „Положај међународних уговора о слободној трговини 'нове генерације' у праву Европске уније“ базира се на неколико полазних хипотетичких ставова, различитог нивоа општости. Општа хипотеза подразумијева да међународни уговори о слободној трговини 'нове генерације' представљају јединствен извор права Европске уније. Томе је допринио развој оснивачких уговора Уније, али и јуриспруденција Суда правде. Суд правде је предузимао мјере у правцу развоја и унутрашње и спољне аутономности правног поретка Европске уније и често се залагао за већи степен економске, али и интеграције на генералној равни јер иако су базично техничке природе, уговори нове генерације имају велики утицај на људска права, животну средину и демократију. Општу хипотезу слиједи и конкретизују подхипотезе од којих прва подразумијева да су међународни уговори о слободној трговини који су закључени између Европске уније и трећих земаља, као релативно ефикасни правни инструменти, примарно били изложени недовољној комунитаризацији, а потом скромној европеизацији, што је у државама уговорницама произвело вишеструке посљедице у нормативном, регулаторном и оперативном

смислу. Сљедећа подхипотеза подразумијева да је Суд правде Европске уније по питањима закључења међународних уговора о слободној трговини нове генерације поступао на начин да је подржавао став Европске комисије, према коме ови уговори представљају правно политичке платформе Европске уније за унапријеђену сарадњу, те основа за ангажман са важним тржиштима дилем свијета, посебно азијско-пацифичким регионом, Латинском Америком и Карибима. Европска унија се данас залаже за отворену стратешку аутономност, одређујући се истрајно за очување њеног правног поретка и основних постулата на којима он почива а што се чини употребом опробаних принципа (аутономност, непосредно дејство, супрематија, посредно дејство и др). Ипак, ваља имати у виду да Суд правде може, ако оцијени да је то у интересу очувања и функционисања правног поретка Европске уније, али и устрајног његовања до сада оствареног интегритета, у оквиру институционалног здања ове организације изменити своје мишљење. Суд правде је, према наредној подхипотези, својим одређењем у погледу обима наднационалних надлежности које је дато у вези са на примјер СЕТА значајно допринио разграничењу надлежности између Уније и држава чланица. Захтјев да, уз наднационални ниво, национални парламенти одобравају трговинске уговоре повод је за размишљање и вођење дискусија о већ поменутом неофункционалистичком *spill-over* ефекту, могућностима за *spill-back* ефекат и динамици процеса потенцијалне дезинтеграције након многобројних нестабилности насталих услјед на примјер кризе државног дуга у евр, мигрантске кризе или *Brexit*. Практично, преседани створени са СЕТА мишљењем Суда правде Европске уније наговјештавају више компликација у будућим трговинским преговорима у виду мање амбициозних трговинских уговора, мањег броја трговинских партнера или обоје. Такође, одређујући се у погледу Уговора о слободној трговини између Европске уније и Сингапура, који је као и остали уговори 'нове генерације' дуго преговаран, Суд је заузео став да индиректне стране инвестиције (портфолио инвестиције) и рјешавање спорова припадају у домен заједничких надлежности. Наведеним дјеловањем, Суд доприноси јасноћи у смислу да пружа подршку садржинском одређењу питања о којима би требало заједно да преговарају Унија и државе чланице или уобличавању посебних уговора који прате различите поступке ратификације мјешовитих уговора у односу на оне који су у искључивој надлежности Европске уније.

Временски оквир истраживања којем је посвећен овај докторски рад подразумијева период од прије закључења Уговора из Мастрихта и успостављања Европске уније до данас. На тај начин се обезбјеђује комплетнија слика не само о генези истраживане појаве, односно процесима и активностима које су јој претходиле, већ и о самом контексту у којем долази до њеног настајања, развоја и примјене. С друге стране, просторни оквир истраживања предметне појаве доминантно подразумијева простор Европске уније, њених држава чланица и просторе трећих земаља са којима су међународни уговори о слободној трговини 'нове генерације' закључивани.

2) Преглед литературе:

Писани извори

1. Abbott, Roderick. (2019). „A personal history of EU trade policy“, edited by San Bilala and Bernard Hoekman, Centre for Economic Policy Research (CEPR), A VoxEU.org eBook. Доступно на: https://cepr.org/system/files/publication-files/60130-perspectives_on_the_soft_power_of_eu_trade_policy.pdf
2. Ágoston, Mohay. (2017). “The Status of International Agreements Concluded by the European Union in the EU Legal Order”, *Pravni vjesnik*, god. 33, br. 3-4. DOI: <https://doi.org/10.25234/pv/5534>.
3. Alexy, Robert. (1986). „Theorie der Grundrechte“, Verlag Frankfurt am Main – Suhrkamp, 1986.
4. Alihodžić, Jasmina. (2010). „Утицај ванјске надлежности ЕУ на склапање међународних уговора држава чланица у области међународног приватног права“, *Анали Правног факултета Универзитета у Зеници*, 3/2010, No 06, 77.
5. Andrassy, Juraj; Bakotić; Božidar & Vukas, Budislav. (1998). „Међународно право“, sv. 1, Zagreb.
6. Athukorala, Prema-chandra. (2020). „Free Trade Agreements in the World Trade System: Substance and Semantics“, *Foreign Trade Review*, 55(1). DOI: 10.1177/0015732519886771.
7. Balassa, Bella. (1961). “The Theory of Economic Integration: An Introduction”, Copyright 1961 by Greenwood Publishing Group. Доступно на:

- [http://ieie.itam.mx/Alumnos2008/Theory%20of%20Economic%20Integration%20\(Belassa\).pdf](http://ieie.itam.mx/Alumnos2008/Theory%20of%20Economic%20Integration%20(Belassa).pdf)
8. Bard, Petra. & Van Ballegooij, Wouter. (2018). "Judicial independence as a precondition for mutual trust? The CJEU in *Minister for Justice and Equality v. LM*", *New Journal of European Criminal Law*, 9(3). DOI: 10.1177/2032284418801569.
 9. Bartels, Lorand. (2008). „The Trade and Development Policy of the European Union“, *European Journal of International Law*, 18(4). Доступно на: SSRN:<https://ssrn.com/abstract=1148649> or <http://dx.doi.org/10.1093/ejil/chm042>
 10. Baumler, Jelena. (2016). "Only a Brief Pause for Breath: The Judgment of the German Federal Constitutional Court on CETA", *Investment Treaty News, International Institute for Sustainable Development*. Доступно на: <https://www.iisd.org/itn/en/2016/12/12/only-a-brief-pause-for-breath-the-judgment-of-the-german-federal-constitutional-court-on-ceta-jelena-baumler-baeumler/>
 11. Baccini, Leonardo. (2010). "Explaining formation and design of EU trade agreements: The role of transparency and flexibility", *European Union Politics*, 11(2). Доступно на: <https://eprints.lse.ac.uk/45565/>
 12. Bellora, Cecilia et al. (2020). "In-depth analysis: Trade and Biodiversity", 28-29. DOI: 10.2861/25593.
 13. Bergmann, Julian. (2019). „Neofunctionalism and EU external policy integration: the case of capacity building in support of security and development (CBSD)“, *Journal of European Public Policy*, 26(9). DOI: 10.1080/13501763.2018.1526204.
 14. Besson, Samantha. (2008). „How international is the European legal order? Retracing Tuori's steps in the exploration of European legal pluralism“, *No Foundations*, 5, hal-02516250. Доступно на: <https://hal.science/hal-02516250/document>
 15. Besson, Samantha & d'Aspremont, Jean. (2017). „The sources of International law“, *The Oxford Handbook of the Sources of International Law, Oxford Handbooks (online edn, Oxford Academic*. Доступно на: <https://doi.org/10.1093/law/9780198745365.001.0001>
 16. Besson, Samantha. (2017). "General Principles and Customary Law in the EU Legal Order", in Stefan Vogenauer and Stephen Weatherill (eds), *General Principles of Law: European and Comparative Perspectives*, Hart Publishing.
 17. Beck, Gunnar. (2016). „The Macro Level: The Structural Impact of General International Law on EU Law“, *The Court of Justice of the EU and the Vienna Convention on the Law of Treaties, Yearbook of European Law*, 35(1). DOI:10.1093/yel/yew018.
 18. Бјелић, Предраг. (2011). „Међународна трговина – теорија, пословање, политика“, Центар за издавачку дјелатност Економског факултета у Београду.
 19. Blauburger, Michael & Martinsen, Dorte Sindbjerg. (2020). „The Court of Justice in times of politicisation: 'law as a mask and shield' revisited“, *Journal of European Public Policy*, 27(3). DOI: 10.1080/13501763.2020.1712460.
 20. Blockmans, Steven & Wessel, Ramses. (2012). „Introduction: Principles and Practices of EU External Representation“, In *Principles and Practices of EU External Representation (blz. 7-11)*, (CLEER working papers; Nr. 2012/5). T.M.C. Asser Press.
 21. Boerger-De Smedt, Anne. (2012). "Negotiating the Foundations of European Law, 1950–57: The Legal History of the Treaties of Paris and Rome", *Contemporary European History, Towards a New History of European Law*, 21(3), Cambridge University Press. DOI: <https://doi.org/10.1017/S0960777312000239>.
 22. Boisson de Chazournes, Laurence & Lee, Jaemin. (2022). „The European Union–Korea Free Trade Agreement Sustainable Development Proceeding: Reflections on a Ground-Breaking Dispute“, *The Journal of World Investment & Trade*, 23(3). DOI: <https://doi.org/10.1163/22119000-12340250>.
 23. Bongardt, Annette. (2015). „The transformation of the Single European from Lisbon Strategy to Europe 2020“, In: *Routledge Handbook of European Politics*, edited by José M. Magone.
 24. Бордаш, Бернадет. (2009). „Осврт на последице надлежности Европске заједнице у материји Међународног приватног права“, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, 1/2009.
 25. Boudreaux, Donald & Ghei, Nita. (2017). „The Benefits of Free Trade: Addressing Key Myths“, *Policy Brief, George Mason University*. Доступно на: file:///C:/Users/User/Downloads/boudreaux_and_ghei_-_policy_brief_-_the_benefits_of_free_trade_addressing_key_myths_-_v2.pdf

26. Bouček, Vilim. (2011). „Međunarodni ugovori – izvori Međunarodnog privatnog prava na području Evropske unije“, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, 61(6). Dostupno na: https://www.pravo.unizg.hr/zbornik/broj6/dr_sc_v_boucek
27. Brand, Ronald. (1996-1997). „Direct Effect of International Economic Law in the United States and the European Union“, 17 Nw. J. Int'l L. & Bus, 17(1). Dostupno na: <https://scholarlycommons.law.northwestern.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1452&context=njilb>
28. Bressanelli, Edoardo & Chelotti, Nicola. (2016). „The shadow of the European Council: understanding legislation on economic governance“, Journal of European Integration, 38(5). https://eprints.lse.ac.uk/67540/1/Chelotti_The%20Shadow%20of%20the%20European%20Council.pdf
29. Breuss, Fritz. (2022). „Who wins from an FTA induced revival of world trade?“, Journal of Policy Modeling 44. Dostupno na: <https://doi.org/10.1016/j.jpolmod.2022.05.003>
30. Bronckers, Marco. (2009). „From Direct Effect to Muted Dialogue: Recent Developments in the European Courts – Case Law on the WTO and Beyond“, Bulterman, Hancher, McDonnell and Sevenster (eds), Views of European Law from the Mountain, 2009 Kluwer Law International BV, The Netherlands
31. Bronckers, Marco & Gruni, Giovanni. (2019). „Taking the Enforcement of Labour Standards in the EU's Free Trade Agreements Seriously“, Common Market Law Review, 57(6). Dostupno na: https://www.researchgate.net/publication/343770089_Taking_the_Enforcement_of_Labour_Standards_in_the_EU's_Free_Terade_Agreements_Seriously
32. Bronckers, Marco & Gruni, Giovanni. (2021). „Retooling the Sustainability Standards in EU Free Trade Agreements“, Journal of International Economic Law, 24. DOI:10.1093/jiel/jgab007.
33. Bruno, Paolo. (2022). „Navigating Art. 218 TFEU: Third States' Accession to International Conventions and the Position of the EU in This Respect“, European papers, 7(1). DOI: 10.15166/2499-8249/563.
34. Burley, Anne-Marie & Mattli, Walter. (1993). „Europe Before the Court: A Political Theory of Legal Integration“, International Organization, 47(1). Dostupno na: <http://www.seep.ceu.hu/alpsa/articles/burley.pdf>
35. Van de Beeten, Jacob. (2023). „On Metaphor and Meaning: The Autonomy of EU Legal Order Through the Lens of Project and System“, LSE Legal Studies Working Paper, No. 10/2023. Dostupno na: <https://ssrn.com/abstract=4408114> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4408114>
36. Van Waeyenberge, Arnaud & Pecho, Peter. (2014). „Free Trade Agreements after the Treaty of Lisbon in the light of the case law of the Court of Justice of the European Union“, European Law Journal, 20(6).
37. Van Vooren, Bart & Wessel, Ramses. (2014). „EU external relations law“, Cambridge University Press, Cambridge.
38. Van der Loo, Guillaume & Wessel, Ramses. (2017). „The non-ratification of mixed agreements: legal consequences and solutions“, Common Market Law Review, 54. Dostupno na: https://ris.utwente.nl/ws/portalfiles/portal/20336120/non_ratification.pdf
39. Van Elsuwege, Peter. (2020). „The nexus between Common Commercial Policy and Human Rights: Implications of the Lisbon Treaty“, in book: Law and practice of the Common Commercial Policy: the first 10 years after the Treaty of Lisbon, Brill/Martinus Nijhoff. Dostupno na: <https://biblio.ugent.be/publication/8689952>
40. Van Iersel, Desiree. and Ramaglia Mota, Carlos Gabriel. (2022). „Federalising tendencies of the Principle of Sincere Cooperation in the area of Common Foreign and Security Policy“, Warwick Undergraduate Law Journal. Dostupno na: https://warwick.ac.uk/fac/soc/law/aboutus/wulj/article_2.pdf.
41. Van Son, Paul. (1983). „The Treaty Power of the European Economic Community“, Denver Journal of International Law & Policy, 12(2). Dostupno na: <https://digitalcommons.du.edu/djilp>
42. Wang, Heng. (2018). „The Future of Deep Free Trade Agreements: The Convergence of TPP (and CPTPP) and CETA?“, Journal of World Trade, 53(2). Available at: https://www.gob.mx/cms/uploads/attachment/file/581254/TheFutureofdeepFTA-SSRN-id3242990_1.pdf
43. Vedder, Christoph. (2021). „From ERTA to Singapore“, in: EU external relations law; shared competences and shared values in agreements between the EU and its eastern neighbourhood, edited by

- Stefan Lorenzmeier, Roman Petrov and Christoph Vedder, Springer.
44. Weiler, Joseph Halevi Horowitz. (1981). „The Community System: the Dual Character of Supranationality“, *Yearbook of European Law*, 1(1). Available at: <https://doi.org/10.1093/yel/1.1.267>,
45. Weiler, Joseph Halevi Horowitz (1986). „Eurocracy and Distrust: Some Questions Concerning the Role of the European Court of Justice in the Protection of Fundamental Human Rights Within the Legal Order of the European Communities“, *Washington Law Review*, 61(3). Доступно на: <https://digitalcommons.law.uw.edu/wlr/vol61/iss3/17>.
46. Weiler, Joseph Halevi Horowitz & Haltern, Ulrich. (1996). „The Autonomy of the Community Legal Order – Through the Looking Glass“, *Harvard International Law Journal*. Доступно на: <https://jeanmonnetprogram.org/archive/papers/96/9610-II-2.html>
47. Weiler, Joseph Halevi Horowitz. (1997). „The Reformation of European Constitutionalism“, *Journal of Common Market Studies*, 35(1). Доступно на: <https://doi.org/10.1111/1468-5965.00052>
48. Weiler, Joseph Halevi Horowitz. & Paulus, Andreas. (1997). *The Structure of Change in International Law or is there a Hierarchy of Norms in International Law?*, *European Journal of International Law*, 8(4). Доступно на: <https://doi.org/10.1093/oxfordjournals.ejil.a015606>
49. Weiler, Joseph Halevi Horowitz & Sarmiento, Daniel. (2020). „The EU Judiciary After Weiss – Proposing a New Mixed Chamber of the Court of Justice“, *EU Law Live*. Доступно на: <https://ceridap.eu/the-eu-judiciary-after-weiss-proposing-a-new-mixed-chamber-of-the-court-of-justice-a-position-paper/?lng=en>
50. Velli, Federica. (2019). „The Issue of Data Protection in EU Trade Commitments: Cross-border Data Transfers in GATS and Bilateral Free Trade Agreements“, *European Papers*, vol. 4, No 3. Доступно на: https://www.europeanpapers.eu/en/system/files/pdf_version/EP_EF_2019_I_022_Federica_Velli_00325.pdf
51. Velluti, Samantha. (2016). „The Promotion and Integration of Human Rights in EU External Trade Relations“, *Utrecht Journal of International and European Law*, 32(83). DOI: <http://dx.doi.org/10.5334/ujiel.342>.
52. Wessel, Ramses. (2008). „The EU as a party to international agreements: Shared competences, mixed responsibilities“. In: *Law and Practice of EU External Relations: Salient Features of a Changing Landscape*, Centre for European Studies, University of Twente, Netherlands.
53. Wessel, Ramses. (2009). „The Dynamics of the European Union Legal Order: An Increasingly Coherent Framework of Action and Interpretation“, *European Constitutional Law Review*. DOI:10.1017/S1574019609001175.
54. Wessel, Ramses. (2012). „Reconsidering the Relationship between International and EU Law: Towards a Content-Based Approach in Cannizzaro“, In E. Cannizzaro, R. A. Wessel, & P. Palchetti (Eds.), *International Law as Law of the European Union 5*, Martinus Nijhoff. Доступно на: <https://www.utwente.nl/en/bms/pa/research/wessel/wessel74.pdf>
55. Wessel, Ramses. (2016). „Reparation for Injuries Suffered in the Service of the United Nations“ [1949] ICJ Rep 174, in: Cedric Ryngaert, Ige F Dekker, Ramses A Wessel, Jan Wouters (eds), *Judicial Decisions on the Law of International Organizations*, Oxford University Press.
56. Wessel, Ramses. (2018). „Studying International and European Law: Confronting Perspectives and Combining Interests“, in S. Garben and I. Govaere (Eds.), *The Interface between International and EU Law*, Oxford: Hart Publishers.
57. Wessel Ramses A. & Larik, Joris. (2020). „EU External Relations Law: Text, Cases and Materials“, 2nd edition, Oxford: Hart Publishing.
58. Wessel, Ramses. (2021). „Normative transformations in EU external relations: the phenomenon of ‘soft’ international agreements“, *West European Politics*, 44(1)1. DOI: 10.1080/01402382.2020.1738094.
59. Wessel, Ramses. (2021). „International Agreements as an Integral Part of EU Law: Haegeman“, in *EU External Relations Law: The Cases in Context – Graham Butler & Ramses A. Wessel (editors)*, Oxford: Hart Publishing.
60. Wimmer, Michael. (2014). „The Dinghy’s Rudder: General Principles of European Union Law through the Lens of Proportionality“, *European Public Law*, 20(2). Доступно на: <https://doi.org/10.54648/euro2014022>.
61. Willems, Auke. (2019) „The Court of Justice of the European Union’s Mutual Trust Journey in EU

- Criminal Law: From a Presumption to (Room for) Rebuttal", *German Law Journal*, 20(4). DOI:10.1017/glj.2019.32.
62. Woolcock, Stephen. (2010). „The Treaty of Lisbon and the European Union as an actor in international trade”, *ECIPE Working Paper*, No 01/2010. Доступно на: <https://ecipe.org/wp-content/uploads/2014/12/the-treaty-of-lisbon-and-the-european-union-as-an-actor-in-international-trade.pdf>
63. Woolcock, Stephen. (2010). „EU Trade and Investment Policymaking After the Lisbon Treaty”, *Intereconomics*, London School of Economics. Доступно на: [Доступно на: eu-trade-and-investment-policymaking-after-the-lisbon-treaty.pdf](https://www.lse.ac.uk/Intereconomics/wp-content/uploads/2010/03/eu-trade-and-investment-policymaking-after-the-lisbon-treaty.pdf)
64. Woolcock, Stephen. (2019). "The role of the European Union in the international trade and investment order," *Jean Monet Centre of Excellence in International Trade and Globalization, Discussion Papers*, No 2019/02. Доступно на: <https://iit.adelaide.edu.au/ua/media/259/Discussion%20Paper%202019-02%20S%20Woolcock.pdf>
65. Wouters, Jan; Hoffmeister, Frank; De Baere, Geert & Ramopoulos, Thomas. (2021). „The Law of EU External Relations: Cases, Materials, and Commentary on the EU as an International Legac Actor”, 3rd ed, Oxford University Press.
66. Wruuck, Patricia. (2019). „What future for EU trade policy and free trade agreements?“, in: *Perspectives on the Soft Power of EU Trade Policy*, edited by San Bilala and Bernard Hoekman, Centre for Economic Policy Research (CEPR), A VoxEU.org eBook. Доступно на: https://cepr.org/system/files/publication-files/60130-perspectives_on_the_soft_power_of_eu_trade_policy.pdf
67. Вукадиновић, Радован. (1997). „Право Европске уније у области пољопривреде“, *Право и привреда*, вол. 35, бр. 11-12.
68. Вукадиновић, Радован. (2002). „За и против европеизације приватног права“, *Европско законодавство*, год. 1, бр. 2.
69. Вукадиновић, Радован. (2002). „Европеизација приватног права: контекст интернационализације и глобализације права“, *Правни живот*, год. 51, књ. 472, бр. 12.
70. Вукадиновић, Радован. (2005). „Покушај систематизације и рангирања (хијерархије) извора права Европских заједница“, *Правни живот*, књ. 496, бр. 12.
71. Вукадиновић, Радован. (2015). „Ојачана сарадња: пут ка интеграцији или дезинтеграцији Европске уније“, *Српска политичка мисао*, 49(3). Доступно на: <https://doi.org/10.22182/spm.4932015.1>
72. Вукадиновић, Радован и Вукадиновић Марковић Јелена. (2017). „Утицај глобализације права на нови светски поредак“, *Српска политичка мисао*, 55(1). Доступно на: <https://doi.org/10.22182/spm.5512017.5>
73. Вукадиновић, Радован. (2017). „Штетно дејство арбитражног решавања спорова из интерних споруума Европске уније о заштити страних инвестиција на правни поредак Европске уније“, *Анали Правног факултета у Београду*, 65(3). DOI: 10.5937/AnalPFB1703050V.
74. Вукадиновић, Радован и Вукадиновић Марковић Јелена. (2019). „Арбитрабилност инвестиционих спорова из Уговора о Енергетској Повељи“, *Право и привреда*, вол. 57, бр. 4-6.
75. Вукадиновић, Радован. (2019). „Јудицијализација међународних инвестиционих арбитража“, *Ревија за европско право*, 21/2019. Доступно на: <http://pravoeu.org/archive/>
76. Радован Д. Вукадиновић, Јелена Вукадиновић, Марковић. (2020). „Увод у институције и право Европске уније“, осмо издање, *Службени гласник*, Београд.
77. Gazzo, Emanuele. (1967). „European Community 10th – Common Market · Coal and Steel Community · EURATOM“, *Commemorating the Signing the Rome Treaties*. Доступно на: <http://aei.pitt.edu/43747/1/A7486.pdf>
78. Gammage, Clair. (2018). “A critique of the extraterritorial obligations of the EU in relation to human rights clauses and social norms in EU free trade agreements”, 2(1), *Europe and the World: A law review*, [20]. DOI: <https://doi.org/10.14324/111.444.ewlj.2018.01>.
79. Gantz, David. (2017). „The CETA Ratification Saga: The Demise of ISDS in EU Trade Agreements?“, *Loyola University Chicago Law Journal*, vol. 49. Доступно на: <https://lawecommons.luc.edu/lucj/vol49/iss2/6>
80. Szilárd Gáspár-Szilágyi. (2015). „'Horizontal Direct Effect' of EU International Agreements: Is the

- Court Avoiding a Clear Answer?“, *Legal Issues of Economic Integration*, 42(2). Доступно на: <https://eprints.keele.ac.uk/id/eprint/8826/1/The%20Horizontal%20Direct%20Effects%20of%20EU%20International%20Agreements.pdf>
81. Gáspár-Szilágyi, Szilárd. (2015). „The ‘primacy’ and ‘direct effect’ of EU international agreements“, *European Public Law*, 21(2). Доступно на: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3527683
82. Gáspár-Szilágyi, Szilárd. (2021). „Between Fiction and Reality: The External Autonomy of EU Law as a ‘Shapeshifter’ After Opinion 1/17“, *European Papers*, 6(1). DOI:10.15166/2499-8249/494.
83. Gerd, Droesse. (2020). „Subject of International Law and International Legal Personality“, in book: *Membership in International Organizations – Paradigms of Membership Structures, Legal Implications of Membership and the Concept of International Organization*.
84. Glavina, Monika (2020). „To Refer or Not to Refer, That Is the (Preliminary) Question: Exploring Factors which Influence the Participation of National Judges in the Preliminary Ruling Procedure“, 16 *CYELP* 25. DOI: 10.3935/cyelp.16.2020.366.
85. González, Jesús; Gordo, Esther & Manrique, Marta. (2017). „The EU’s new-generation trade agreements: the CETA treaty“, *Economic Bulletin, Banco de España*, 4. Доступно на: <https://ideas.repec.org/a/bde/journal/y2017i9daan25.html>
86. Govaere, Inge. (2018). „Interconnecting Legal Systems and the Autonomous EU Legal Order: A Balloon Dynamic“, *Research Paper in Law*, 2/2018, College of Europe. Доступно на: http://aei.pitt.edu/97368/1/researchpaper_2_2018_inge_govaere.pdf.
87. Govaere, Inge. (2022). „Implied Powers of the EU, Limits to Political Expediency and Internationally Inspired Pragmatism: Commission v Council (ERTA)“, in: *EU external relations law – The cases in context* – edited by Graham Butler and Ramses Wessel, 1st edition, Hart Publishing. DOI:10.5040/9781509939725.ch-001.
88. Gorobets, Kostiantyn. (2022). „Solidarity as a Practical Reason: Grounding the Authority of International Law“, *Netherlands International Law Review*, 69(3). Доступно на: <https://doi.org/10.1007/s40802-022-00211-3>
89. Gragl, Paul. (2014). „The Silence of the Treaties: General International Law and the European Union“, *German Yearbook of International Law*, vol. 57. Доступно на: <https://qmro.qmul.ac.uk/xmlui/bitstream/handle/123456789/10808/Gragl%20-%20The%20Silence%20of%20the%20Treaties%20%282015%2C%20Accepted%20version%29.pdf?sequence=1>
90. Granger, Marie-Pierre. (2013). „The Court of Justice and the transformation of Europe: looking to the future, dealing with the present, but living in the past?“. Available at: <https://www.ceu.edu/sites/default/files/attachment/event/8922/mpgrangereuropean-court-justice15nov2013.pdf>
91. Grossman, Gene. (2016). „The Purpose of Trade Agreements“, Paper prepared for the Handbook of Commercial Policy, edited by Kyle Bagwell and Robert Staiger, Princeton University. Доступно на: https://www.princeton.edu/~grossman/Purpose_of_Trade_Agreements_WP.pdf
92. Gstöhl, Sieglinde & Hanf, Dominik. (2014). „The EU’s Post-Lisbon Free Trade Agreements: commercial interests in a changing constitutional context“, *European Law Journal*, 20(6).
93. Guzman, Andrew. (2005). „The Design of International Agreements“, *The European Journal of International Law*, 16(4). DOI: 10.1093/ejil/chi134.
94. Guimarães, Maria Helena. (2022). „EU FTAs and divided sovereignty: Transformative shifts in trade authority“, *Perspectivas – Jurnal of Political Science, Special Issue*. DOI: <https://doi.org/10.21814/perspectivas.4500>.
95. Davies, Bill & Rasmussen, Morten. (2012). „Towards a New History of European Law“, *Contemporary European History*, 21(3), Cambridge University Press, DOI: <https://doi.org/10.1017/S0960777312000215>
96. D’Aspremont, Jean. (2013). „A European Law of International Responsibility?“, *The Articles on the Responsibility of International Organizations and the European Union*, V. Kosta, N. Skoutaris and V. Tzevelekos (eds.), *The EU Accession to the ECHR* (Hart, 2014), Amsterdam Law School Research Paper No. 2013-19, Amsterdam Center for International Law No. 2013-04. Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2236070>
97. Damestoy, Manon & Levrat, Nicolas. (2022). „The continuing Contestation of ERTA Conferral,

- Effectiveness and the Member States' Participation in Mixed Agreements", in „The EU and its Member States' Joint Participation in International Agreements, Nicolas Levrat, Yuliya Kaspiarovich, Christine Kaddous and Ramses A Wessel (eds), Hart Publishing, DOI: 10.5040/9781509945900.ch-004.
98. Dashwood, Alan. (2018). „EU Acts and Member State Acts in the Negotiation, Conclusion, and Implementation of International Agreements“, EU Legal Acts: Challenges and Transformations, in: Marise Cremona (ed.), Claire Kilpatrick (ed.)
99. De Abreu Duarte, Francisco. (2019). „Autonomy and Opinion 1/17 – a matter of coherence?“. Доступно на: <https://europeanlawblog.eu/2019/05/31/autonomy-and-opinion-1-17-a-matter-of-coherence/>
100. De Abreu Duarte, Francisco. (2020). „A New External Equilibrium: Revisiting the 'Transformation of Europe' Under the Principle of the Autonomy of the European Union“, EUI Department of Law Research Paper No. 2020/06. Доступно на: <https://ssrn.com/abstract=3624720> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3624720>
101. De Baere, Geert. (2008). „Constitutional Principles of EU External Relations“, 1st edition, Oxford University Press.
102. De Búrca, Gráinne. (2010). “The European Court of Justice and the international legal order after Kadi”, *Harvard International Law Journal*, 51.
103. De Búrca, Gráinne. (2013). „EU External Relations: The Governance Mode of Foreign Policy“, in Bart Van Vooren, Steven Blockmans, and Jan Wouters (eds), *The EU's Role in Global Governance: The Legal Dimension*, Oxford, online edn, Oxford academic. Доступно на: <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199659654.003.0004>
104. De Búrca, Gráinne. (2016). „Internalization of international law by the CJEU and the US Supreme Court“, *International Journal of Constitutional Law*, 13(4), DOI:10.1093/icon/mov055.
105. De Wet, Erika. (2009). „The Role of European Courts in the Development of a Hierarchy of Norms within International Law: Evidence of Constitutionalisation?“, *European Constitutional Law Review*, T.M.C. ASSER PRESS and Contributors, DOI:10.1017/S1574019609002843.
106. De Witte, Bruno. (2010). “European Union Law: How Autonomous is its Legal Order?”, *Zeitschrift für öffentliches Recht*, 65(1). Доступно на: <http://hdl.handle.net/1814/15564>
107. De Witte, Bruno. (2019). “The Relative Autonomy of the European Union’s Fundamental Rights Regime”, *Nordic Journal of International Law*, 88(1).
108. De Witte, Bruno. (2021). „Direct Effect, Primacy and the Nature of the Legal Order“, In: *The Evolution of EU Law*, ed. Paul Craig & Gráinne de Búrca, Oxford University Press.
109. Devuyt, Youri. (2011). „The European Union's Competence in International Trade after the Treaty of Lisbon“, *Georgia Journal of International and Comparative Law*. Доступно на: <https://digitalcommons.law.uga.edu/gjicl/vol139/iss3/14/>
110. Dworkin, Ronald. (1977). „Taking Rights Seriously“, Cambridge, Harvard University Press.
111. Del Bo, Dino. (1967). „European Community 10th – Common Market · Coal and Steel Community · EURATOM“, Commemorating the Signing the Rome Treaties. Available at: <http://aei.pitt.edu/43747/1/A7486.pdf>
112. Derlén, Mattias & Lindholm, Johan. (2014). “Goodbye van Gend en Loos, Hello Bosman? Using Network Analysis to Measure the Importance of Individual CJEU Judgments”, *European Law Review*, 20(5). Available at: [http://onlinelibrary.wiley.com/journal/10.1111/\(ISSN\)1468-0386](http://onlinelibrary.wiley.com/journal/10.1111/(ISSN)1468-0386)
113. D’Erman, Valerie. (2020). „Mixed competences and ‘second generation’ trade agreements: a consideration of EU disintegration“, *Political Research Exchange*, 2:1, 1806003. DOI:10.1080/2474736X.2020.1806003.
114. Dolle, Tobias & Simões, Bruno. (2016). “Mixed Feelings about 'Mixed Agreements' and CETA's Provisional Application”, *European Journal of Risk Regulation*, 7(3). DOI: 10.1017/S1867299X00006139.
115. Dominguez, Roberto. (2016). „The EU Governance System of External Relations“, *Journal of Contemporary European Research*. 12(1). Available at: <file:///C:/Users/User/Downloads/lis1md,+Journal+manager,+519+Dominguez+700+complete.pdf>
116. Domurath, Irina. (2012). „The Three Dimensions of Solidarity in the EU Legal Order: Limits of the Judicial and Legal Approach“, *Journal of European Integration*. DOI:10.1080/07036337.2012.704630.

117. Doroga, Sorina & Mercescu, Alexandra. (2021). „A Call to Impossibility: The Methodology of Interpretation at the European Court of Justice and the PSPF Ruling“, *European Journal of Legal Studies*, 13(2). Доступно на: <https://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/72948/5.-EJLS-132-Doroga-and-Mercescu.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
118. Драгишић, Радмила. (2013). „Правило 'Suum cuique' у служби браћења примате и аутономије права Европске уније“, *Модерна управа – часопис за управну и правну теорију и праксу*, Бања Лука.
119. Драгишић, Радмила. (2014). „Заштита патента у Европској унији“, *Аргументи*, година VIII, број 22, UDK 347.77(4-672EU).
120. Драгишић, Радмила. (2016). „Рјешавање међународних спорова о праву мора“, *Аргументи*.
121. Драгишић, Радмила. (2018). „Институт унапријеђене сарадње у функцији 'европеизације' норми међународног приватног права“, *ЈУ Народна и универзитетска библиотека Републике Српске*, Бања Лука.
122. Драгишић, Радмила. (2019). „Положај, структура и организација Суда правде Европске уније у Монтан унији и римским уговорима“, *Правна ријеч*, Правни факултет Универзитета у Бањој Луци.
123. Драгишић, Радмила. (2020). Остваривање заштите од узнемиравања на раду и у вези са радом у праву Европске уније, *Sui generis*, 7(7), Сарајево, UDK 349.2:341.171(061.1EU).
124. Драгишић, Радмила. (2021). „Аутономија високошколског образовања у Европској унији – случај С-66/18 Европска комисија против Мађарске“, *Политеиа*, Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци, 11(21). DOI: <https://doi.org/10.5937/politeia0-31034>.
125. Драгишић, Радмила. (2021). „Номотехника кроз призму преузимања права Европске уније“, *Народна и универзитетска библиотека Републике Српске*, Бања Лука.
126. Драгишић, Радмила. (2021). „Садржај и досег члана 10. Регулative Брисел II бис“, *Sui Generis*, Дирекција за европске интеграције, година VIII, број 8, Сарајево, UDK 343.712.3:341(061.1EU).
127. Драгишић, Радмила. (2021). „Примјена Регулative Брисел II бис на остваривање права на контакт са дјететом ширег породичног круга лица“, *Зборник радова Правног факултета у Нишу*, 60(90), 10.5937/zrpf0-31490, UDK: 341.24(4-672EU) 364.64.
128. Драгишић, Радмила. (2022). „Концепт редовног боравишта кроз одабране изворе међународног приватног права и јуриспруденцију Суда правде Европске уније – функционални приступ насупрот стриктног текстуализма“, *Зборник радова Правног факултета у Нишу*, број 94, год. LXI.
129. Драгишић, Радмила. (2022). „Утицај случаја 'Achmea' на положај интра-ЕУ билатералних инвестиционих уговора“, *Зборник радова са XXX Сусрета правника у привреди Републике Србије*, Удружење правника у привреди Србије, Београд, УДК: 341.638:339.727.22/.24(4-672EU); 346.543 CERIF: S 144, DOI: 10.55836/Zbornik_PiP_2204A.
130. Драгишић, Радмила. (2022). „Опште правно начело међусобног повјерења у праву Европске уније“, *Годишњак Факултета правних наука*, DOI: 10.7251/GFP2212134D.
131. Драгишић, Радмила. (2022). „Клаузула о људским правима у уговорима о слободној трговини 'нове генерације' између Европске уније и трећих земаља – поријекло, положај и значај“, *Хармониус*, UDK 339.5.012.42(4-672EU).
132. Dony, Marianne. (2009). „The EU's external relations and their evolving legal framework“, In: *The European Union and Global Governance*, 1st edition, Routledge.
133. Duina, Francesco. (1997). „Explaining Legal Implementation in the European Union“, *International Journal of the Sociology of Law*, 25. DOI:10.1006/ijsl.1997.0039.
134. Dunbar, Rupert. (2021). „The Application of International Law in the Court of Justice of the European Union: Proportionality Rising“, *German Law Journal*, 22(4). DOI: <https://doi.org/10.1017/glj.2021.25>
135. Dunbar, Rupert. (2021). „Article 3(5) TEU a decade on: Revisiting 'strict observance of international law' in the text and context of other EU values“, *Maastricht Journal of European and Comparative Law*, 28(4). DOI: <https://doi.org/10.1177/1023263X211015153>
136. Eeckhout, Piet. (2011). „EU External Relations Law“, 2nd edition, Oxford University Press.
137. Eeckhout, Piet. (2015). „Opinion 2/13 on EU Accession to the ECHR and Judicial Dialogue: Autonomy or Autarky“, *Fordham International Law Journal*, 38(4). Available at: <https://ir.lawnet.fordham.edu/ilj/vol38/iss4/2>

138. Errico, John. (2011). „The WTO in the EU: Unwinding the Knot“, *Cornell International Law Journal*, vol. 44. (I. Direct Effect). Доступно на: <https://ww3.lawschool.cornell.edu/research/ILJ/upload/Errico-final.pdf>
139. Етински, Родољуб; Ђајић Сања и Тубић Бојан. (2021). „Међународно јавно право“, девето измењено и допуњено издање, Правни факултет Универзитета у Новом Саду.
140. Eckes, Christina. (2019). „The Paradox of EU External Relations: Taking Back Control“, (Inaugural lecture; No. 601). Universiteit van Amsterdam. Доступно на: https://pure.uva.nl/ws/files/38010050/Eckes_The_Paradox_of_EU_External_Relations_inaugural_lecture_2018_11_09.pdf
141. Eckes, Christina. (2020). „The autonomy of the EU legal order“, 4(1), *Europe and the World: A law review*, [19]. DOI: <https://doi.org/10.14324/111.444.ewlj.2019.19>.
142. Eckes, Christina. (2023). „The Autonomy of the EU Legal Order: The Case of the Energy Charter Treaty“, Amsterdam Centre for European Law and Governance, Research Paper No. 01, Amsterdam Law School Research Paper No. 10, *European Papers in 2023 as part of a special issue*, Forthcoming. Доступно на: SSRN: <https://ssrn.com/abstract=4362209>
143. Zagel, Gudrun Monika. (2005). „Agreements between the European Community and One or More Member States or International Organizations: A Commentary on Art. 300 Tec. Law of the European Union“, in H. Smit, P. Herzog, C. Campbell, & G. Zagel (Hrsg.), *Smit & Herzog on The Law of the European Union*. Доступно на: SSRN <https://ssrn.com/abstract=862005>
144. Zankl, Martin Wolfgang. (2019). „The Effects of CETA on the Continuous Implementation of the Precautionary Principle within the European Union“, *Global Trade and Custom Journal*, 14(4). DOI:10.54648/GTCJ2019017.
145. Ziegler, Katja. (2011). „International Law and EU Law: Between Asymmetric Constitutionalisation and Fragmentation“, in: A Orakhelashvili (1st ed), *Research Handbook on the Theory of International Law*, Edward Elgar Publishing. Доступно на: SSRN <https://ssrn.com/abstract=1963736>.
146. Zigler, Katja. (2013). „The Relationship between EU Law and International Law“ (January 22, 2015). D. Patterson, A. Soderston (eds.), *A Companion to EU and International Law* (Wiley-Blackwell, 2016) 42-61, University of Leicester School of Law Research Paper No. 15-04. Доступно на: SSRN <https://ssrn.com/abstract=2554069>
147. Ives, Eamonn. (2021). „Clean Free Trade – Championing free trade, economic growth and the environment“, Centre for Policy Studies. Доступно на: <https://cps.org.uk/wp-content/uploads/2021/07/210609191707-CPSCLEANFREETRADE.pdf>
148. Jurišić, Ksenija. (2015). „Henry Kissinger: Svjetski poredak“, *Međunarodne studije XV*, br. 4, 68. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/181459>
149. Kassoti Eva. (2017). „The Council v. Front Polisario Case: The Court of Justice’s Selective Reliance on International Rules on Treaty Interpretation (Second Part)“, *European Papers*, 40(2). Доступно на: https://www.europeanpapers.eu/en/system/files/pdf_version/EP_eJ_2017_1_5_Article_Eva_Kassoti_00147.pdf
150. Kassoti, Eva & Odermatt, Jed. (2020). „The principle of autonomy and international investment arbitration: Reflections on Opinion 1/17“, *Questions of International Law*, 73. Доступно на: http://www.qil-qdi.org/wp-content/uploads/2020/09/01_ADR_Kassoti-Odermatt_FIN.pdf.
151. Kassoti, Eva & Wessel, Ramses (2020) (eds), „EU Trade Agreements and the Duty to Respect Human Rights Abroad: Introduction to the Theme“, Centre for the Law of EU external relation (CLEER), T.M.C. Asser Institute. Доступно на: https://www.asser.nl/media/679745/cleer020-01_web_final.pdf
152. Kent, Avidan. (2016). „The EU Commission and the Fragmentation of International Law: Speaking European in a Foreign Land“, *Goettingen Journal of International Law*, 7(2). DOI: 10.3249/1868-1581-7-2-kent.
153. Kim, Bong-Chul; Shin, Eui-Chan, Park, Kyung-Eun. (2023). „Establishing EU Norms as a Global Actor: Application of New Concepts in FTAs“, *Journal of Global Business and Trade*, 19(1). Доступно на: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4356167
154. Klamert, Marcus. (2014). „Loyalty in the EU Treaties“, published to Oxford Scholarship Online, 9-30. Доступно на: <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199683123.003.0001>
155. Kleimann, David. (2017). „The transformation of EU external economic governance: law, practice, and institutional change in common commercial policy after Lisbon“, Florence: European University

- Institute, Retrieved from Cadmus, European University Institute Research Repository. Доступно на: <http://hdl.handle.net/1814/49330>
156. Kleimann, David & Kübek, Gesa. (2018). „The Signing, Provisional Application, and Conclusion of Trade and Investment Agreements in the EU - The Case of CETA and Opinion 2/15“, *Legal Issues of Economic Integration*, 45(1), Kluwer Law International BV, The Netherlands, стр. 12. (II. 'EU-only' vs. 'Mixed' Trade and Investment Agreement: A Question of Competence). Доступно на: https://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/43948/RSCAS_2016_58.pdf?sequence=1&isAllowed=y
157. Кнежевић Предић, Весна и Радивојевић, Зоран. (2018). „Уговорна способност Европске уније: шест деценија после“, *Српска политичка мисао*, број 1/2018. год. 25, vol. 59. DOI: <https://doi.org/10.22182/spm.5912018.4>
158. Кнежевић Предић, Весна и Радивојевић, Зоран. (2018). „Границе надлежности Европске уније – начело поверених овлашћења“, *Анали Правног факултета у Београду*, година LXVI, 3/2018.
159. Кнор, Karen. (2020). „Introduction to the Symposium on Prosper Weil, 'Towards Relative Normativity in International Law'“, *American Journal of International Law*, vol. 114, Published online by Cambridge University Press. Доступно на: <https://doi.org/10.1017/aju.2020.19>
160. Koskeniemi, Martti. (1997). „Hierarchy in International Law: A Sketch“, *European Journal of International Law*, 8(4). Доступно на: <https://academic.oup.com/ejil/article/8/4/566/438129>
161. Koskeniemi, Martti. (2007). „International Law: Constitutionalism, Managerialism and the Ethos of Legal Education“, *European Journal of Legal Studies*, 1(1). Доступно на: https://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/6838/EJLS_2007_1_1_1_Kos_EN.pdf?sequence=
162. Koutrakos, Panos. (2019). „The Autonomy of eu Law and International Investment Arbitration, *Nordic Journal of International Law*“, 88(1). DOI: <https://doi.org/10.1163/15718107-088010003>.
163. Kochenov, Dimitry & Lavranos, Nikos. (2020). „Rule of Law and the Fatal Mistake of Achmea: Could the Intra-EU BIT's Have Been the Last Hope for Justice in Captured Illiberal Member States?“, Working Paper No. 12 – November 2020. Доступно на: SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3728663> или <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3728663>
164. Кошутић, Будимир; Ракић, Бранко и Милисављевић, Бојан (2012). „Увод у право европских интеграција“, Правни факултет Универзитета у Београду.
165. Кошутић, Будимир; Ракић, Бранко и Милисављевић, Бојан. (2015). „Увод у право европских интеграција“, Правни факултет Универзитета у Београду, Београд, 2015.
166. Кошутић, Будимир. (2019). „Енигме о немачкој суверености и европској безбедности“, Српска академија наука и уметности, Научни скупови, књига CLXXXIII, Одељење друштвених наука, књига 43, „Државни поредак: суверенитет у времену глобализације“, Зборник радова са симпозијума.
167. Крећа, Миленко. (2023). „Међународно јавно право“, четрнаесто допуњено, Правни факултет Универзитета у Београду – Центар за издаваштво.
168. Кривокапић, Борис. (2023). „Значај Вестфалског мира (1648) за међународно право“, *Ревизија Копачичке школе природног права*, 5(1).
169. Kuijper, Pieter Jan. (2013). „It Shall Contribute to...the Strict Observance and Development of International Law...La Cour de Justice et la Construction de l'Europe: Analyses et Perspectives de Soixante Ans de Jurisprudence“, T.M.C. ASSER PRESS, The Hague, The Netherlands and the authors.
170. Kuijper, Pieter Jan. (2018). „Recent Tendencies in the Separation of Powers in EU Foreign Relations: An Essay“, in: *Constitutional Issues of EU External Relations Law*, Eleftheria Neframi/Mauro Gatti (eds.). Доступно на: www.nomos-elibrary.de/10.5771/9783845277134.pdf?download_full_pdf=1.pdf
171. Kuisma, Mirka & Larik, Joris. (2022). „The continuing Contestation of ERTA Conferral, Effectiveness and the Member States' Participation in Mixed Agreements“, in „The EU and its Member States' Joint Participation in International Agreements“, Nicolas Levrat, Yuliya Kaspiarovich, Christine Kaddous and Ramses A Wessel (eds), Hart Publishing
172. Kukavica, Jaka. (2021). „The Garden Grows Lusher: Completing the Narratives on Opinion 1/75“, In: *Using the Historical Archives of the EU to Study Cases of CJEU – Second Part – edited by Marise Cremona, Claire Kilpatrick and Joanne Scott*, *European Papers*, 6(2). DOI: 10.15166/2499-8249/500.
173. Lamy, Pascal. (2007). „The Place of the WTO and its Law in the International Legal Order“, *The European Journal of International Law*, 17(5). DOI: 10.1093/ejil/chl035.

174. Larik, Joris. (2020). "EU external relations law and Brexit: *When Pluto was a planet*", 4(1), *Europe and the World: A law review* [18], стр.3. (2. EU external relations law: A doubly peculiar field of scholarship). Доступно на: <https://journals.uclpress.co.uk/ewlr/article/pubid/EWLR-4-3/>
175. Lenaerts, Koen & Desomer, Marlies. (2005). "Towards a Hierarchy of Legal Acts in the European Union? Simplification of Legal Instruments and Procedures", *European Law Journal*, 11(6). Доступно на: <https://iow.eui.eu/wp-content/uploads/sites/18/2014/05/Curtin-04-Background-01-Lenaerts-Desomer.pdf>
176. Lenaerts, Koen & Corthout Tim. (2009). "Towards an Internally Consistent Doctrine on Invoking Norms of EU Law". In: Sacha Prechal, and Bert van Roermund (eds), *The Coherence of EU Law: The Search for Unity in Divergent Concepts*, Oxford University Press. Доступно на: <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199232468.003.0021>
177. Lenaerts, Koen & Gutiérrez-Fons, José. (2013). "To Say What the Law of the EU Is: Methods of Interpretation and the European Court of Justice", European University Institute – Academy of European Law, EUI Working Paper AEL 2013/9. Доступно на: https://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/28339/AEL_2013_09_DL.pdf?sequence=1&isAllowed=y;
178. Lenaerts, Koen. (2019). "The Autonomy of European Union Law", AISDUE. Доступно на: https://www.aisdue.eu/wp-content/uploads/2019/04/001C_Lenaerts.pdf;
179. Lenaerts, Koen; Gutiérrez-Fons José & Adam, Stanislas. (2021). "Exploring the Autonomy of the European Union Legal Order", *ZaōRV* 81 (2021), DOI 10.17104/0044-2348-2021-1-47.
180. Lerman, Eve. (1985). "The doctrine of implied powers in the area of treaty-making: a study of decisions of the European Court of Justice", Florence: European University Institute, EUI LLM theses, Department of Law - <http://hdl.handle.net/1814/49304>. Retrieved from Cadmus, EUI Research Repository.
181. Ložina, Duško. (2018). "Ricardo Guastini, Sintaksa prava", *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, 55(2). Dostupno na: https://www.pravst.unist.hr/dokumenti/zbornik/2018128/zb201802_499.pdf
182. Лопандић, Душко. (2018). "Заједничка трговинска политика Европске уније и нова генерација споразума о слободној трговини", *Ревуја за европско право*, 20(1). Доступно на: https://drive.google.com/file/d/1_FCPYikB7UffMzVXmYSzOhk01xj99uGM/view
183. Lorenzmeier, Stefan. (2021). "Exclusive and Shared Competences After the Singapore Opinion of the European Court of Justice: 2/15 Revisited", In *EU External Relations Law – Shared competences and shared values in agreements between EU and Its Eastern Neighbourhood*, Stefan Lorenzmeier, Roman Petrov, Christoph Vedder editors, Springer.
184. Лукић Радовић, Маја (2018). "Лојалност унутар Европске уније – правна или само политичка обавеза", *Анали Правног факултета у Београду*, 66(3).
185. Majchrowska, Elżbieta. (2017). "EU-South Korea FTA as one of New Generation Agreements – an overview of the effects of the Agreement", *Research Papers of Wrocław University of Economic*, nr. 486. DOI: 10.15611/pn.2017.486.15.
186. Martines, Francesca. (2014). "Direct Effect of International Agreements of the European Union", *The European Journal of International Law*, 25(1). DOI: 10.1093/ejil/chu007.
187. Martonyi, János. (2019). "Law and Identity in the European Integration", *Hungarian Journal of Legal Studies*, 60(3). DOI: 10.1556/2052.2019.00014.
188. Mayer, Franz. (2014). "Stellt das geplante Freihandelsabkommen der EU mit Kanada (Comprehensive Economic and Trade Agreement, CETA) ein gemischtes Abkommen dar? (Rechtsgutachten für das Bundesministerium für Wirtschaft und Energie)", Universität Bielefeld. Доступно на: https://www.bmwk.de/Redaktion/DE/Downloads/C-D/ceta-gutachten-einstufung-als-gemischtes-abkommen.pdf?__blob=publicationFile&v=4
189. Mendes, Joana. (2018). "The external administrative Layer of EU law-making: International decisions in EU Law and the Case of CETA", *European Papers*, 2(2). DOI: 10.15166/2499-8249/166.
190. Meunier, Sophie & Nicolaïdis, Kalypso. (1999). "Who Speaks for Europe? The Delegation of Trade Authority in the EU", *Journal of Common Market Studies*, 37(3). Доступно на: https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=en&user=tYGzwoIAAAAJ&citation_for_view=tYGzwoIAAAAJ:UeHWp8X0CEIC
191. Meunier, Sophie & Nicolaïdis, Kalypso. (2005). "The European Union as a Conflicted Trade Power", *Journal of European Public Policy*, 13:6. Доступно на:

- https://www.researchgate.net/profile/Kalypso-Nicolaidis/publication/29993481_The_European_Union_as_a_Trade_Power/links/0912f513fbf240d9fb000000/The-European-Union-as-a-Trade-Power.pdf
192. Meunier, Sophie. (2006). „Trading Voices: the European Union in International Commercial Negotiations“, Princeton University Press, 4(04), Princeton and Oxford. DOI:10.1017/S1537592706770475.
193. Мишчевић, Тања. (2016). „Међународне владине организације – савремена пракса као израз самосталне воље“, *Анали Правног факултета у Београду*, година LXIV, 2/2016. Доступно на: <https://rfpn.fpn.bg.ac.rs/bitstream/id/369/557.pdf>
194. Monteiro, Jose-Antonio & Trachtman, Joel. (2020). „Environmental Laws“, in: Handbook of Deep Trade Agreements, International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank, Edited by Aaditya Mattoo, Nadia Rocha, and Michele Ruta. Доступно на: https://elibrary.worldbank.org/doi/10.1596/978-1-4648-1539-3_ch18.
195. Moorhead, Timothy. (2012). „European Union Law as International Law“, *European Journal of Legal Studies*, 5(1). Доступно на: <https://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/24819/Moorhead128UK.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
196. Moskalenko, Oleksandr. (2015). „The European Parliament in EU external relations after Maastricht: applying the federal paradigm“, *Evropský politický a právní diskurz*, 2(1). Доступно на: <https://eppd13.cz/wp-content/uploads/2015/2015-2-1/11.pdf>
197. Mohay, Ágoston. (2017). „The Status of International Agreements Concluded by the European Union in the EU Legal Order“, *Pravni vjesnik*, god. 33, br. 3-4. DOI: <https://doi.org/10.25234/pv/5534>.
198. Molnár, Tamás. (2016). „Revisiting the External Dimension of the Autonomy of EU Law: Is There Anything New Under the Sun?“, *Hungarian Journal of Legal Studies*, 57(2), DOI: 10.1556/2052.2016.57.2.3.
199. Moreno-Lax, Violeta & Gragl, Paul. (2016). „Introduction: Beyond Monism, Dualism, Pluralism. The Quest for a (Fully-Fledged) Theoretical Framework: Co-implication, Embeddedness, and Interdependency between Public International Law and EU Law“, 35(1), *Yearbook of European Law*. Доступно на: <https://doi.org/10.1093/yel/yew016>
200. Moreno-Lax, Violeta. (2019). „The Axiological Emancipation of a (Non-)Principle: Autonomy, International Law and the EU Legal Order“, *The Interface Between EU and International Law: Contemporary Reflections*, Bloomsbury Publishing. Доступно на: <https://qmro.qmul.ac.uk/xmlui/handle/123456789/58097>
201. Moreno-Lax, Violeta & Ziegler, Katja. (2021). „Autonomy of the EU Legal Order – A General Principle? On the Risks of Normative Functionalism and Selective Constitutionalisation“, European University Institute, Robert Schuman Centre. Доступно на: https://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/73306/LAW%20WP%202021_15.pdf?sequence=1&isAllowed=y
202. Neuvonen, Päivi & Ziegler, Katja. (2022). „General principles in the EU legal order: past, present and future directions“, Research handbook on general principles in EU law. DOI: <https://doi.org/10.4337/9781784712389.00007>.
203. Nijman, Janne Elisabeth. (2004). „The Concept of International Legal Personality“, Book subtitle: An Inquiry into the History and Theory of International Law, T.M.C. Asser Press, The Hague, ISBN: 987-90-6704-183-6.
204. Novoselec, Ivana i Parić, Andrijana. (2016). „Procjena učinka Transatlantskog investicijskog i trgovinskog partnerstva (TTIP) na ljudska prava i socioekonomsku (ne)jednakost u Republici Hrvatskoj, Razbor d.o.o. za Centar za mirovne studije, Projekt je financiran u sklopu programa IPA Europske unije za Republiku Hrvatsku. Dostupno na: <http://nejednakost.cms.hr/wp-content/uploads/2016/10/TTIP-Human-Rights-Impact-Analysis.pdf>
205. Norton, Joseph. (1973). „The Treaty-Making Power of the European Economic Community: A Constitutional Crisis Facing the EEC“, *International Lawyer*, 7(3). Доступно на: <https://scholar.smu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3954&context=til>
206. Odermatt, Jed. (2014). „The Court of Justice of the European Union: International or Domestic Court?“, *Cambridge Journal of International and Comparative Law*, 3(3). DOI: 10.7574/cjicl.03.03.231.
207. Odermatt, Jed. (2016). „When a Fence Becomes a Cage: The Principle of Autonomy in EU External

- Relations Law“, *EUI Working Papers*, MWP 2016/17. Доступно на: https://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/41046/MWP_2016_07.pdf?sequence=1&isAllowed=y
208. Ott, Andrea & Wessel, Ramses. (2006). „The EU's External Relations Regime: Multilevel Complexity in an Expanding Union“, In: S. Blockmans & A. Lazowski (eds.), *The European Union and Its Neighbours*, 2006, T.M.C. Asser Instituut, The Hague. Доступно на: https://www.academia.edu/26455818/The_Eu_S_External_Relations_Regime_Multilevel_Complexity_in_an_Expanding_Union
209. Paliwal, Suyash. (2012). „Strengthening the Link in Linkage: Defining 'Development Needs' in WTO Law“, *American University International Law Review*, 27(1). Доступно на: <https://digitalcommons.wcl.american.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1728&context=auilr>
210. Panico Ruggiero Cafari & Di Benedetto, Fabrizio. (2016). "Recent Developments in the Most Controversial Aspects of EU International Investment Agreements: Portfolio Investments and Investor-State Dispute Settlement", *Transnational Dispute Management*. Доступно на: www.transnational-dispute-management.com/article.asp?key=2317
211. Panke, Diana. (2007). „The European Court of Justice as an Agent of Europeanization? Restoring Compliance with EU Law“, *Journal of European Public Policy*, 14(6). DOI:10.1080/13501760701497709.
212. Patton, Steven. (2019). „The Peace of Westphalia and it Affects on International Relations, Diplomacy and Foreign Policy“, *The Histories*, 10(1), Article 5, 97.
213. Paczolay, Péter. (2014). „Нови правци у функционисању уставних судова Европе – улога правне традиције и континуитета у тумачењу уставности“, Конференција поводом обиљежавања 50 година Уставног суда Србије, Београд. Доступно на: <http://www.ustavni.sud.rs/Storage/Global/Documents/Publikacije.pdf>
214. Pellet, Alain. (1994). „*Les fondements juridiques internationaux du droit communautaire / The Legal Bases of Community Law in International Law*, in Academy of European Law (ed.), *The Protection of Human Rights in Europe*, The Hague/Boston/London, Kluwer Law International/Martinus Nijhoff Publishers / Florence, Academy of European Law, European University Institute, 1997, Collected Courses of the Academy of European Law, V/2, Collected Courses of the Academy of European Law, [AEL] - <https://hdl.handle.net/1814/3019>, Retrieved from Cadmus, EUI Research Repository
215. Pellet, Alain. (2019). „Values and Power Relations – The 'Disillusionment' of International Law“, KFG Working Paper Series, No. 34, Berlin Potsdam Research Group “The International Rule of Law – Rise or Decline?”, Berlin. Доступно на: https://publishup.uni-potsdam.de/opus4-ubp/frontdoor/deliver/index/docId/43581/file/kfg_wp34.pdf
216. Pereira, Pedro Silva. (2019). „The EU-Japan Economic Partnership Agreement from the European Parliament's Perspective: A Landmark Agreement beyond Trade“, *Journal of inter-regional studies: regional and global perspectives* 2. Доступно на: <https://www.waseda.jp/inst/oris/assets/uploads/2018/03/304811b29cc454a7b81d755dd350d480.pdf>
217. Petersmann, Ernst-Ulrich. (2015). „Transformative Transatlantic Free Trade Agreements without Rights and Remedies of Citizens?“, *Journal of International Economic Law*, 18(3). Доступно на: <https://doi.org/10.1093/jiel/jgv030>
218. Petersmann, Ernst-Ulrich. (2016). „Transatlantic Free Trade Agreements: Lack of EU Leadership for Reforming Trade and Investment Law?“, *De Boeck Supérieur | « Revue internationale de droit économique*, 2016/4 t. XXX. DOI 10.3917/ride.304.0455.
219. Petrašević, Tunjica i Duić, Dunja. (2010). „Međunarodnopravni subjektivitet Evropske unije“, *Pravni vijesnik Pravnog fakulteta Sveučilišta Josipa Juraja Štrosmajera u Osijeku*, god. 26, br. 1.
220. Pirker, Benedikt. (2020). „Rethinking Solidarity in View of the Wanting Internal and External EU Law Framework Concerning Trade Measures in the Context of the COVID-19 Crisis“, *European Papers*, 5(1). Доступно на: <https://www.europeanpapers.eu/en/europeanforum/rethinking-solidarity-internal-and-external-trade-measures-during-covid-19>
221. Popović, Goran & Savić, Mirko. (2014). „The Impact of Foreign Direct Investment of Economic Growth in the European Union“, *Economics – Innovative and Economics Research Journal*, 2(1). DOI: <https://economicsrs.com/index.php/eier/issue/view/16>
222. Поповић, Горан. (2016). „Економија Европске уније“, ЈП „Завод за уџбенике и наставна средства“ а. д. Источно Ново Сарајево.

223. Popović Goran & Erić, Ognjen. (2018). „Economic Development of the Western Balkans and European Union investments“, *Economic Research – Ekonomska istraživanja*, Taylor and Francis Group, 31(1). Доступно на: <https://doi.org/10.1080/1331677X.2018.1498009>
224. Поповић, Витомир. (2006). „Споразум о стабилизацији и придруживању као извор комунитарног права“, *Право и привреда*, вол. 43, бр. 5-8. Доступно на: <http://www.pravnicuiprivredi.org.rs/index.php/sr/casopis>
225. Поповић, Витомир. (2010). „Споразум о стабилизацији и придруживању као извор пословног права“, *Право и привреда*, вол. 47, бр. 7-9. Доступно на: <http://www.pravnicuiprivredi.org.rs/index.php/sr/casopis>
226. Prechal, Sacha. (2020). „Horizontal direct effect of the Charter of Fundamental Rights of the EU“. *Revista de Derecho Comunitario Europeo*, 66. DOI: <https://doi.org/10.18042/cepc/rdce.66.04>
227. Polzin, Monika. (2022). „Emotion and the Vertical Separation of Powers: Ultra-Vires Review by National (Constitutional) Courts, and EU and International Law“, *ICL Journal 2022*, 16(3). Доступно на: <https://www.degruyter.com/document/doi/10.1515/icl-2022-0002/html>
228. Rabinovych, Maryina. (2020). “EU Free Trade Agreements as an Instruments of Promoting the Rule of Law in Third Countries: A Framework Paper”, In *European Yearbook of International Economic Law 2019*, Marc Bunderberg, Markus Krajewski, Christian J. Tams, Jörg Philipp Terhechte, Andreas R. Ziegler ed., Springer, DOI:10.1007/8165_2019_31.
229. Радивојевић, Зоран. (2019). „Врсте овлашћења Европске уније“, *Зборник радова „Право и вриједности“*, Источно Сарајево.
230. Raport, Cécile. (2023). „Setting Norms and Promoting a Rules-Based International Legal Order: Enhancing Strategic Autonomy Through the Autonomy of the EU Order“, *European Papers*, 8(2), 451. DOI: 10.15166/2499-8249/666.
231. Raz, Joseph. (2018). “The Law's Own Virtue”, Columbia Public Law Research Paper No. 14-609, Oxford Legal Studies Research Paper No. 10/2019, King's College London Law School Research Paper No. 2019-17. Доступно на: <https://ssrn.com/abstract=3262030> или <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3262030>
232. Ratner, Steven. (2022). „International Law Rules on Treaty Interpretation“, in *The Law and Practice of the Northern Ireland Protocol*, edited by Christopher McCrudden, Cambridge: Cambridge University Press. Доступно на: https://repository.law.umich.edu/book_chapters/279
233. Rauchegger, Clara. (2021). „Four Functions of the Principle of Primacy in the ECJ's Post-Lisbon Case Law“, Forthcoming in: Katja Ziegler, Päivi Neuvonen and Violeta Moreno-Lax (eds), *Research Handbook: The General Principles of EU Law*, Edward Elgar. Доступно на: [SSRN https://ssrn.com/abstract=3724541](https://ssrn.com/abstract=3724541)
234. Рачић, Обрад и Димитријевић, Војин. (1980). „Међународне организације“, Савремена администрација, Београд.
235. Repousis, Odysseas & Risvas, Michail. (2020). “The Achmea decision and the battle between the EU and International Rule of Law or two conceptions of Rule of Law in conflict”, ed. by Leal-Arcas, Rafael in: „International Trade, Investment and the Rule of Law“, Eliva Press.
236. Reynolds, Paul. (2012). *The EU's New Trade Policy and the Doctrine of Direct Effect: The Final Crossroads?*, Master Thesis, Tilburg University. Доступно на: <http://arno.uvt.nl/show.cgi?fid=127439>
237. Rigod, Boris. (2012). „Global Europe: The EU's New Trade Policy in its Legal Context“, *Columbia Journal of European Law*, 18(1). Доступно на: <https://hdl.handle.net/1814/25037>
238. Riffel, Christian. (2019). “The CETA Opinion of the European Court of Justice and its Implications – Not that Selfish After All”, *Journal of International Economic Law*, vol. 22. DOI: 10.1093/jiel/jgz021.
239. Robbins, John. (1993). “The third dimension of power”, *International Review of Sociology*, 4(2). DOI: 10.1080/03906701.1993.9971140.
240. Rosas, Allan. (2011). „The Status in EU Law of International Agreements Concluded by EU Member States“, *Fordham International Law Journal*, 34(5). Доступно на: <https://ir.lawnet.fordham.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=&httpsredir=1&article=2305&context=ilj>
241. Rosas, Allan. (2015). „EU External Relations: Exclusive Competence Revisited“, *Fordham International Law Journal*, 38(4). Доступно на: <http://ir.lawnet.fordham.edu/ilj>
242. Rossi, Lucia Serena. (2017). “Same Legal Value as the Treaties”? Rank, Primacy, and Direct Effects of the EU Charter of Fundamental Rights”, *German Law Journal*, 18(4). DOI:

<https://doi.org/10.1017/S2071832200022161>.

243. Savorskaya, Ekaterina. (2015). „The concept of the European union’s normative power“, *Baltic Region*, 4(26). DOI:10.5922/2079-8555-2015-4-5.

244. Salcedo, Juan Antonio Carrillo. (1997), „Reflections on the Existence of a Hierarchy of Norms in International Law“, *European Journal of International Law*, 8(4). Доступно на: <https://doi.org/10.1093/oxfordjournals.ejil.a015608>

245. Sandholtz, Wayne & Stone Sweet, Alec. (2010). „Neo-functionalism and Supranational Governance“. Доступно на: SSRN <https://ssrn.com/abstract=1585123> или <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1585123>

246. Sánchez-Barrueco, Maria-Luisa. (2020). „Litigation as a means to solve conflicts between the European Parliament and the Council: one size does not fit all“, in *Research Handbook on the Politics on EU Law*, edited by Paul James Cardwell and Marie-Pierre Granger, Edward Elgar Publishing Publishing. DOI: <https://doi.org/104337/9781788971287.00012>.

247. Svoboda, Ondřej. (2019). „The Common Commercial Policy After Opinion 2/15: no simple way to make life easier for free trade agreements in the EU“, *Croatian Yearbook of European Law and Policy*, 19(1). DOI:10.3935/cyelp.15.2019.350.

248. Szudoczky, Rita. (2014). „The Sources of EU Law and Their Relationships: Lessons for the Field of Taxation“, *IBFD Doctoral Series*. (3.3.1. Hierarchy between primary and secondary law). Доступно на: https://pure.uva.nl/ws/files/1701555/129841_thesis.pdf

249. Semertzi, Alikí. (2014). „The preclusion of direct effect in the recently concluded EU free trade agreements“, *Common Market Law Review*, 51(4). Доступно на: <https://doi.org/10.54648/cola2014088>.

250. Szepelak, Katarzyna. (2020). „Judicial Extraterritorial Application of the EU Charter of Fundamental Rights and EU Trade Relations – Where do we stand today. In: Eva Kassoti and Ramses Wessel (eds), „EU Trade Agreements and the Duty to Respect Human Rights Abroad: Introduction to the Theme“, Centre for the Law of EU external relation (CLEER), T.M.C. Asser Institute. Доступно на: https://www.asser.nl/media/679745/cleer020-01_web_final.pdf

251. Slaughter, Anne-Marie. (1994). „A Typology of Transjudicial Communication“, *University of Richmond Law Review*, 29(1). Доступно на: <https://scholarship.richmond.edu/lawreview/vol29/iss1/6>

252. Спаић, Бојан. (2017). „Два поимања правних принципа“, *Анали Правног факултета у Београду*, година LXV, 1/2017. Доступно на: https://anali.rs/xml/201-/2017c/2017-1c/Anali_2017-1c-245-947-1-pb.pdf

253. Sharman, Jason. (2013). „International hierarchies and contemporary imperial governance: A tale of three kingdoms“, *European Journal of International Relations*, 19(2). DOI: 10.1177/1354066111425262.

254. Spiermann, Ole. (1999). „The Other Side of the Story: An Unpopular Essay on the Making of the European Community Legal Order“, *European Journal of International Law*, 10(4). Доступно на: <http://www.ejil.org/pdfs/10/4/609.pdf>

255. Schiek, Dagmar. (2020). „Solidarity in the case law of the European Court of Justice – opportunities missed?“. In H. Krunke, H. Petersen, & I. Manners (Eds.), *Transnational Solidarity. Concept, Challenges and Opportunities*. Cambridge University Press. Доступно на: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3523787

256. Schimmelfennig, Frank. (2021). „Rebordering Europe: external boundaries and integration in the European Union“, *Journal of European Public Policy*, 28(3). DOI: 10.1080/13501763.2021.1881589.

257. Schmidt, Julia. (2011). „Mixed Agreements Revisited: The EU and its member states in the world“, Christophe Hillion and Panos Koutrakos (eds), Oxford: Hart Publishing, *The Edinburgh Law Review*, vol. 15. DOI: 10.3366/elr.2011.0051.

258. Schilling, Theodor. (1996). „The Autonomy of the Community Legal Order: An Analysis of Possible Foundations“, *Harvard International Law Journal*. DOI:10.1017/9781108584531.006.

259. Schuster, Gunnar. (1995). „French Republic v. Commission of the European Communities“, *American Journal of International Law*, 89(1). DOI: <https://doi.org/10.2307/2203903>

260. Schütze, Robert. (2021). „European Constitutional Law“, Third Edition, Osgord University Press.

261. Tancredi, Antonello. (2019). „On the Absence of Direct Effect of the WTO Dispute Settlement Body’s Decisions in the EU“, *Stylus Curiarum*. Доступно на: <https://styluscuriarum.files.wordpress.com/2019/05/9789004215528-international-law-as-law-of-the-european-union-on-the-absence-of-direct-effect-of-the-wto-dispute-settlement-bodye28099s-decisions-in->

the-eu-legal-order.pdf

262. Тасев, Јелисавета. (2019). „Поимање хоризонталног непосредног дејства извора права ЕУ“, Европско законодавство, бр. 68.
263. Tridimas, Takis. (2007). „The General Principles of EU Law“, Oxford University Press, second edition.
264. Tridimas, Takis. (2019). „Indeterminacy and legal uncertainty“ in EU law in Joana Mendes (Ed), EU Executive Discretion and the Limits of the Law, OUP, *Penn State Law Research Paper* No. 07-2019.
265. Tridimas, Takis. (2021). „The General Principles of EU Law“, 2nd edition, Oxford University Press.
266. Taylor, Benjamin. (1909). „The Brussels Sugar Convention“, *The North America Review*, vol. 190.
267. Tizzano, Antonio. (1983). „Thirty years of Community Law, Commission of the European Communities“, The European Perspectives Series, ISBN 92-825-2652-6, Luxembourg. Доступно на: <http://aei.pitt.edu/93493/1/1983.pdf>
268. Tkachuk, Artsiom. (2016). „Common Commercial Policy of the European Union and its significance to the world trade“. Transatlantic Trade and Investment Partnership case study, *Rocznik integracji europejskiej*. DOI: 10.14746/rie.2016.10.30.
269. Tömmel, Ingeborg. (2016). “EU Governance of Governance: Political Steering in a Non-Hierarchical Multilevel System”, *Journal of Contemporary European Research*. 12 (1). DOI: <https://doi.org/10.30950/jcer.v12i1.695>
270. Trstenjak, Verica. (2013). “National Sovereignty and the Principle of Primacy in EU Law and Their Importance for the Member States”, *Beijing Law Review*, 4(2).
271. Тучић, Борис. (2016). „Суверенитет, јуриспруденција и уставни плурализам: оглед у правном поретку Европске уније“, ЈУ Народна и универзитетска библиотека Републике Српске, Бања Лука.
272. Тучић, Борис и Драгишић, Радмила. (2021). “Прерогативи националног и европског конституционализма на примјеру сукоба Пољске и Европске уније у области владавине права“, Зборник радова – „Противрјечја савременог права“, Источно Сарајево, УДК/UDC 34(4-672EU).
273. Тучић, Борис и Драгишић, Радмила. (2022). „Поступак о претходном питању између интерпретативног и правностваралачког деловања Суда правде Европске уније“, Зборник радова – „Право између стварања и тумачења“, Том I, Универзитет у Источном Сарајеву, Правни факултет. Доступно на: https://www.pravni.ues.rs.ba/Download/Zbornik-Pravo_izmedju_stvaranja_i_tumacenja/Tom_1.pdf
274. Тучић, Борис и Драгишић, Радмила. (2023). „Тест сразмјерности у функцији трансформације грађанства Европске уније из деривативног у базични статус“, Паневропски универзитет Апеирон, *Годишњак Факултета правних наука*, број 13. година 13. DOI:10.7251/GFP2313106T.
275. Тучић, Борис и Драгишић, Радмила. (2023). „(Не)функционисање WTO тијела за жалбе“, Часопис “Пословне студије”, 2023. година 15, број 29-30.
276. Тучић, Борис и Драгишић, Радмила. (2023). „Институт унапријеђене сарадње у праву Европске уније – очекивања и постигнути резултати“, *Зборник радова Правног факултета у Нишу*, број 99, година LXII/2023.
277. Yakovleva, Svetlana. (2020). „Personal Data Transfers in International Trade and EU Law: A Tale of Two Necessities“, *Journal of World Investment and Trade*, 21. DOI:10.1163/22119000-12340189.
278. Urquijo, Daniel Hakan. (2020). „How Does the EU Exercise Its Power Through Trade?“, *E-International Relations*. Доступно на: <https://www.e-ir.info/2020/04/07/how-does-the-eu-exercise-its-power-through-trade/>
279. Ђирић, Александар. (2013). „Начело слободе међународне трговине и преференцијално порекло робе“, *Теме*, XXXVII(4). Доступно на: <http://teme2.junis.ni.ac.rs/index.php/TEME/issue/view/7>
280. Ђирић, Александар и Цветковић, Предраг. (2014). „Карактеристике правног режима страних директних инвестиција у праву ЕУ“, *Зборник радова Правног факултета у Нишу*, 68/2014. Доступно на: <http://www.prafak.ni.ac.rs/files/zbornik/sadrzaj/zbornici/z68/36z68.pdf>
281. Ђирић, Александар. (2016). „Начело пуне заштите и сигурности стране инвестиције“, *Право и привреда*, вол. 54, 7-9. Доступно на: <https://pravoiprivreda.rs/arhiva/pravo-i-privreda-2016-vol-54-7-9/>
282. Fakhri, Michael. (2014). „The institutionalisation of free trade and empire: a study of the 1902 Brussels Convention“, *London Review of International Law*, 2(1). DOI:10.1093/lril/lru006.
283. Fanou, Maria. (2020). „The CETA ICS and the Autonomy of the EU Legal Order in Opinion 1/17 –

- A Compass for the Future, *Cambridge Yearbook of European Legal Studies*, 22(2020). DOI: 10.1017/cel.2020.4.
284. Fontanelli, Flippo. (2019). „Anatomy of modern Free Trade Agreements“, SPICe Briefing. Доступно на: <https://digitalpublications.parliament.scot/ResearchBriefings/Report/2019/7/26/Anatomy-of-modern-Free-Trade-Agreements>
285. Frid, Rachel. (1995). „The Relations Between the EC and International Organizations: Legal Theory and Practice“, The Hague: Kluwer Law International.
286. Fry, James. (2018). „Rights, Functions and International Legal Personality of International Organizations“, *Boston University International Law Journal*, vol 36:221. Доступно на: <https://www.bu.edu/ilj/files/2020/04/221-248.pdf>
287. Hainbach, Philip. (2018). „The CJEU's Opinion 2/15 and the Future of EU Investment Policy and Law-Making“, *Legal Issues of Economic Integration*, 45(2). Доступно на: <https://doi.org/10.54648/leie2018010>
288. Hartley, Trevor. (1998). „Основи права Европске заједнице: увод у уставно и управно право Европске заједнице“, Правни центар, Фонд Отворено друштво БиХ Сарајево.
289. Hafner-Burton, Emilie. (2005). „Trading Human Rights: How Preferential Trade Agreements Influence Government Repression“, *International Organization*, No 59, DOI:10+10170S0020818305050216.
290. Hauser, Heinz & Zimmermann, Thomas. (2003). „The Challenge of Reforming the WTO Dispute Settlement Understanding“, *Review of European Economic Policy*, 38(5). Доступно на: https://mpra.ub.uni-muenchen.de/4498/1/MPRA_paper_4498.pdf
291. Hackenesch, Christine; Bergmann, Julian & Orbie, Jan. (2021). „Development Policy under Fire? The Politicization of European External Relations“, *Journal of Common Market Studies (CMS)*, 59(1). DOI: 10.1111/JCMS.13145.
292. Heliskoski, Joni & Kùbek, Gesa. (2022). „A Typology of EU Mixed Agreements Revisited“, in: *The EU and Its Member States' Joint Participation in International Agreements*, Nicolas Levrat, Yuliya Kaspiarovich, Christine Kaddous and Ramses A Wessel (eds), Hart Publishing. DOI: 10.5040/9781509945900.ch-001.
293. Hilf, Meinhard. (1997). „The Role of National Courts in International Trade Relations“, *Michigan Journal of International Law*, 18(2). Доступно на: <https://repository.law.umich.edu/mjil/vol18/iss2/3>
294. Hoang, Ha Hai & Sicurelli, Daniela. (2017). „The EU's preferential trade agreements with Singapore and Vietnam. Market vs. normative imperatives“, *Contemporary Politics*, 23(4). DOI: 10.1080/13569775.2017.1289303.
295. Hofmann, Andreas. (2018). „Resistance against the Court of Justice of the European Union“, *International Journal of Law in Context*, vol. 14, Special Issue 2: Resistance to International Courts. DOI: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3138561
296. Hoffmeister, Frank. (2009). „The Contribution of EU Practice to International Law“, in Marise Cremona (ed.), *Developments in EU External Relations Law*, Collected Courses of the Academy of European Law, Oxford University Press. Доступно на: <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199552894.003.0003>
297. Horst, Krenzler & Landwehr, Oliver. (2011). „A New Legal Order of International Law: On the Relationship between Public International Law and European Union Law after *Kadi*“, in Ulrich Fastenrath and others (eds), *From Bilateralism to Community Interest: Essays in Honour of Bruno Simma*, Oxford, online edn. Доступно на: <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199588817.003.0063>
298. Caporaso, James. (1996). „The European Union and Forms of State: Westphalian, Regulatory or Post-Modern?“, *Journal of Common Market Studies*. Доступно на: <https://doi.org/10.1111/j.1468-5965.1996.tb00559.x>
299. Cardwell, Paul James & Jancic, Davor. (2020). „The European Parliament and development cooperation: Democratic participation in the 'low politics' of EU External Relations“, in: *The European Parliament in the Contested Union, Power and Influence Post-Lisbon*, edited by: Edoardo Bressanelli, Nichola Chelotti, 1st edition, Routledge. Доступно на: <https://doi.org/10.4324/9781003030454>
300. Cartabia, Mart. (1990). „The Italian Constitutional Court and the Relationship Between the Italian

- Legal System and the European Community”, *Michigan Journal of International Law*, 12(1), 176. Доступно на: <https://repository.law.umich.edu/mjil/vol12/iss1/7>
301. Casini, Lorenzo. (2014). “Solidarity between States in the Global Legal Space”, *European Review of Public Law*, 26(1).
302. Castellarin, Emanuel. (2019). “General Principles of EU Law and General International Law”, In: *General Principles and the Coherence of International Law*, Series: Queen Mary Studies in International Law, volume 37, Editors: Mads Andenas, Malgosia Fitzmaurice, Attila Tanzi, and Jan Wouters, Brill | Nijhoff. DOI: https://doi.org/10.1163/9789004390935_011
303. Claes, Monica. (2015). „Luxembourg, Here We Come? Constitutional Courts and the Preliminary Reference Procedure“, *German Law Journal*, 16(6). Доступно на: <https://www.cambridge.org/core/journals/german-law-journal/article/luxembourg-here-we-come-constitutional-courts-and-the-preliminary-reference-procedure/8BE7271B2FEFA1EF8AE9F693FF9A5A5D>
304. Cozzi, Alessia et al. (2016). “Comparative study on the Implementation of the ECHR at the National Level”, Council of Europe, Office in Belgrade. Доступно на: <https://rm.coe.int/16806fbc14>
305. Conconi, Paola; Hergehelegiu, Cristina & Puccio, Laura. (2021). „EU Trade Agreements: To Mix or Not to Mix, That Is the Question“, *Journal of World Trade*, Kluwer Law International BV, The Netherlands, 55(2). Доступно на: https://respect.eui.eu/wp-content/uploads/sites/6/2022/02/to_mix_or_not_to_mix.pdf
306. Craig, Paul & De Búrca, Gráinne. (2020). „EU Law: Text, Cases and Materials“, Oxford University Press, 7th ed.
307. Cremona, Marise. (2021). “External Relations of the European Union: The Constitutional Framework for International Action”, In: *The Evolution of EU Law*, ed. Paul Craig & Gráinne de Búrca, Oxford University Press.
308. Cremona, Marise & Kukavica, Jaka. (2022). “Common commercial policy and the determination of exclusivity: opinion 1/75 (local cost standard)”, in Graham BUTLER and Ramses A. WESSEL (eds), *EU external relations law: the cases in context*, Oxford: Hart Publishing, 2022. Доступно на: <http://hdl.handle.net/1814/74498>
309. Curtin, Deirdre & Dekker, Ige. (2010). „Institutional and Legal Unity out of the Shadows“, In: *The European Union from Maastricht to Lisbon*, Amsterdam Centre for European Law and Governance, Working Paper Series 2010 – 02. Доступно на: [www.jur.uva.nl/acelg, http://papers.ssrn.com/sol3/cf_dev/AbsByAuth.cfm?per_id=608606](http://papers.ssrn.com/sol3/cf_dev/AbsByAuth.cfm?per_id=608606)
310. Chalmers, Damian (2019). „Regional Organizations and the Reintegrating of International Law“, *The European Journal of International Law*, 30(1) Доступно на: <https://academic.oup.com/ejil/article/30/1/163/5498089>
311. Chowdhry, Sonali et al. (2018). „The EU-Japan Economic Partnership Agreement“, Policy Department for External Relations Directorate General for External Policies of the Union PE. DOI: 10.2861/020025.
312. Šadl, Urška. (2015). “The role of effet utile in preserving the continuity and authority of European Union law: evidence from the citation web of the pre-accession case law of the court of justice of the EU”, *European journal of legal studies*, 8(1). Доступно на: <http://hdl.handle.net/1814/38651>

Прописи

1. Statute of the International Court of Justice. Available at: https://legal.un.org/avl/pdf/ha/sicj/icj_statute_e.pdf
2. Regulation (EEC) No 543/69 of the Council of 25 March 1969 on the harmonisation of certain social legislation relating to road transport, OJ L 77, 29.3.1969.
3. Council Decision 94/800/EC of 22 December 1994 concerning the conclusion on behalf of the European Community, as regards matters within its competence, of the agreements reached in the Uruguay Round multilateral negotiations (1986-1994), OJ L 336, 23.12.1994.
4. Council Regulation (EC) No 3286/94 of 22 December 1994 laying down Community procedures in the field of the common commercial policy in order to ensure the exercise of the Community's rights under international trade rules, in particular those established under the auspices of the World Trade Organization, Council Regulation (EC) No 3286/94 of 22 December 1994 laying down Community

procedures in the field of the common commercial policy in order to ensure the exercise of the Community's rights under international trade rules, in particular those established under the auspices of the World Trade Organization, OJ L 349, 31.12.1994.

5. Council Regulation (EC) No 2201/2003 of 27 November 2003 concerning jurisdiction, recognition and enforcement of judgments in matrimonial matters and matters of parental responsibility repealing Regulation (EC) No 1347/2000, OJ L 338, 23.12.2003.

6. Directive 2006/123/EC of the European Parliament and of the Council of 12 December 2006 on services in the internal market, OJ L 376, 27.12.2006.

7. Council Regulation (EC) No 1234/2007 of 22 October 2007 establishing a common organisation of agricultural markets and on specific provisions for certain agricultural products, OJ L 299, 16.11.2007.

8. Commission Regulation (EC) No 1190/2008 of 28 November 2008 amending for the 101st time Council Regulation (EC) No 881/2002 imposing certain specific restrictive measures directed against certain persons and entities associated with Usama bin Laden, the Al-Qaeda network and the Taliban, OJ 2008 L 322.

9. Council Decision of 16 September 2010 on the signing, on behalf of the European Union, and provisional application of the Free Trade Agreement between the European Union and its Member States, of the one part, and the Republic of Korea, of the other part (2011/265/EU), OJ EU L 127/2 of 14.05.2011.

10. Regulation (EU) No 511/2011 of the European Parliament and of the Council of 11 May 2011 implementing the bilateral safeguard clause of the Free Trade Agreement between the European Union and its Member States and the Republic of Korea, OJ L 145, 31.5.2011.

11. 2012/272/EU: Council Decision of 14 May 2012 on the signing, on behalf of the Union, of the Framework Agreement on Partnership and Cooperation between the European Union and its Member States, of the one part, and the Republic of the Philippines, of the other part, OJ L 134, 24.5.2012.

12. 2012/735/EU: Council Decision of 31 May 2012 on the signing, on behalf of the Union, and provisional application of the Trade Agreement between the European Union and its Member States, of the one part, and Colombia and Peru, of the other part, OJ L 354, 21.12.2012.

13. Regulation (EU) No 654/2014 of the European Parliament and of the Council of 15 May 2014 concerning the exercise of the Union's rights for the application and enforcement of international trade rules and amending Council.

14. Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation), OJ L 119, 4.5.2016.

15. Regulation (EU) 2018/1725 of the European Parliament and of the Council of 23 October 2018 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data by the Union institutions, bodies, offices and agencies and on the free movement of such data, and repealing Regulation (EC) No 45/2001 and Decision No 1247/2002/EC, OJ L 295, 21.11.2018.

16. Regulation (EU) 2019/287 of the European Parliament and of the Council of 13 February 2019 implementing bilateral safeguard clauses and other mechanisms allowing for the temporary withdrawal of preferences in certain trade agreements concluded between the European Union and third countries, OJ L 53, 22.2.2019.

17. Directive (EU) 2019/1152 of the European Parliament and of the Council of 20 June 2019 on transparent and predictable working conditions in the European Union, OJ L 186, 11.7.2019.

18. Council Regulation (EU) 2020/1998 of 7 December 2020 concerning restrictive measures against serious human rights violations and abuses, OJ L 4101, 7.12.2020.

19. Regulation (EU) 2021/167 of the European Parliament and of the Council of 10 February 2021 amending Regulation (EU) No 654/2014 concerning the exercise of the Union's rights for the application and enforcement of international trade rules, OJ L 49, 12.2.2021.

Уговори

1. C029 – Forced Labour Convention, 1930 (No. 29).

Доступно на:

https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:C029

2. C051 - Reduction of Hours of Work (Public Works) Convention, 1936 (No. 51).
Доступно на:
https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO:12100:P12100_INSTRUMENT_ID:312196:NO
3. C087 - Freedom of Association and Protection of the Right to Organise Convention, 1948 (No. 87).
Доступно на:
<https://www.ilo.org/legacy/english/inwork/cb-policy-guide/freedomofassocandrighttoorganiseno87.pdf>
4. C098 - Right to Organise and Collective Bargaining Convention, 1949 (No. 98).
Доступно на:
https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:C098
5. C100 - Equal Remuneration Convention, 1951 (No. 100).
Доступно на:
https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_Ilo_Code:C100
6. Geneva Convention of 28 July 1951 relating to the status of refugees. Доступно на:
<https://www.unhcr.org/1951-refugee-convention.html>
7. Treaty establishing a Single Council and a Single Commission of the European Communities, Merger Treaty; франц. *Traité de fusion des exécutifs communautaires, Traité de fusion des institutions communautaires, Traité de fusion CE*; нем. *Vertrag zur Einsetzung eines gemeinsamen Rates und einer gemeinsamen Kommission der Europäischen Gem, Fusionsvertrag*. – OJ 152, 13.7.1967.
8. C105 - Abolition of Forced Labour Convention, 1957 (No. 105). Доступно на:
https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:55:0::55:P55_TYPE,P55_LANG,P55_DOCUMENT,P55_NODE:CON,en,C105,/Document
9. C111 - Discrimination (Employment and Occupation) Convention, 1958 (No. 111). Доступно на:
https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_Ilo_Code:C111.
- C129 - Labour Inspection (Agriculture) Convention, 1969 (No. 129). Доступно на:
<https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=1000:12100:0::NO:12100>
10. 1958 Geneva Conventions on the Law of the Sea. Доступно на:
<https://lega.un.org/avi/ha/gclos/gclos.html>
11. C129 - Labour Inspection (Agriculture) Convention, 1969 (No. 129). Available at:
https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=1000:12100:0::NO:12100:P12100_INSTRUMENT_ID:312274
12. C138 - Minimum Age Convention, 1973 (No. 138). Доступно на:
https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=normlexpub:12100:0::no::P12100_ilo_code:C138
13. C143 - Migrant Workers (Supplementary Provisions) Convention, 1975 (No. 143). Доступно на:
https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::p12100_instrument_id:312288
14. Convention for the Protection of the Mediterranean Sea against Pollution, (Barcelona, 1976).
Доступно на: <https://www.unep.org/unepmap/who-we-are/barcelona-convention-and-protocols>
15. C155 - Occupational Safety and Health Convention, 1981 (No. 155). Доступно на:
https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:C155
16. United Nations Convention on the Law of the Sea. Доступно на:
https://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf
17. Vienna Convention on the Law of Treaties between States and International Organizations or between International Organizations 1986, Done at Vienna on 21 March 1986. Not yet in force.
Доступно на:
https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/conventions/1_2_1986.pdf
https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXIII-3&chapter=23&clang=en
18. Convention on a Common Transit Procedure concluded on 20 May 1987 between the Republic of Austria, the Republic of Finland, the Republic of Iceland, the Kingdom of Norway, the Kingdom of Sweden, the Swiss Confederation and the European Economic Community, OJ 1987 L 226.
19. Single European Act, OJ L 169, 29.6.1987, p. 1–28 (ES, DA, DE, EL, EN, FR, IT, NL, PT).
20. Treaty on European Union, OJ C 191, 29.7.1992.
21. Europe Agreement establishing an association between the European Communities and their

- Member States, of the one part, and the Republic of Hungary, of the other part - Protocol 1 on textile and clothing products - Protocol 2 on products covered by the ECSC Treaty - Protocol 3 on trade between Hungary and the Community in processed agricultural products not covered by Annex II to the EEC Treaty - Protocol 4 concerning the definition of the concept of originating products and methods of administrative cooperation - Protocol 5 on specific provisions relating to trade between Hungary, of the one part, and Spain and Portugal, of the other part - Protocol 6 on mutual assistance in customs matters - Protocol 7 on concessions with annual limits - Final Act - Joint Declarations - Unilateral Declarations - Declaration concerning Annexes IXa and XIc of the Agreement, OJ L 347, 31.12.1993.
22. Treaty of Amsterdam amending the Treaty on European Union, the Treaties establishing the European Communities and certain related acts OJ C 340, 10.11.1997.
23. UNECE Convention on Access to Information, Public Participation in Decision-making and Access to Justice in Environmental Matters (Aarhus Convention). Available at: <https://unece.org/environment-policy/public-participation/aarhus-convention/text>
- 24/ Convention on access to information, public participation in decision-making and access to justice in environmental matters, Aarhus, Denmark, 25 June 1998. Доступно на: <https://unece.org/environment-policy/public-participation/aarhus-convention/text>
24. C182 - Worst Forms of Child Labour Convention, 1999 (No. 182). Доступно на: https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:C182
25. Treaty of Nice amending the Treaty on European Union, the Treaties establishing the European Communities and certain related acts, Treaty of Nice amending the Treaty on European Union, the Treaties establishing the European Communities and certain related acts, OJ C 80, 10.3.2001.
26. Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD), available at: <https://www.un.org/development/desa/disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities.html>
27. Convention on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters, OJ L 339, 21.12.2007.
28. Treaty of Lisbon amending the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community, OJ C 306, 17.12.2007.
29. Free trade agreement between the European Union and its Member States, of the one part, and the Republic of Korea, of the other part, OJ L 127, 14.5.2011.
30. Trade Agreement between the European Union and its Member States, of the one part, and Colombia and Peru, of the other part, OJ L 354, 21.12.2012.
31. Agreement establishing an Association between the European Union and its Member States, on the one hand, and Central America on the other, OJ L 346, 15.12.2012.
32. Consolidated version of the Treaty on the Functioning of the European Union, OJ C 326, 26.10.2012.
33. Charter of Fundamental Rights of the European Union, OJ C 326, 26.10.2012.
34. Agreement establishing an Association between the European Union and its Member States, on the one hand, and Central America on the other, OJ L 346, 15.12.2012.
34. Trade Agreement between the European Union and its Member States, of the one part, and Colombia and Peru, of the other part, OJ L 354, 15.12.2012.
35. Protocol of Accession to the Trade Agreement between the European Union and its Member States, of the one part, and Colombia and Peru, of the other part, to take account of the accession of Ecuador, OJ L 356, 24.12.2016. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A22016A1224%2801%29>
36. Agreement on Cooperation and Mutual Administrative Assistance in Custom Matters, OJ EC, 1999, L 151/21.
37. Stabilisation and Association Agreement between the European Union and the European Atomic Energy Community, of the one part, and Kosovo, of the other part, OJ EU, 2016, L 71.
38. Comprehensive Economic and Trade Agreement (CETA) between Canada, of the one part, and the European Union and its Member States, of the other part, OJ L 11, 14.1.2017.
39. Agreement between the European Union and Japan for an Economic Partnership, ST/7965/2018/INIT, OJ L 330, 27.12.2018.
40. Free trade Agreement between the European Union and the Republic of Singapore,

ST/7972/2018/ADD/5, OJ L 294, 14.11.2019.

41. Free Trade Agreement between the European Union and the Socialist Republic of Viet Nam, ST/6051/2019/INIT, OJ L 186, 12.6.2020.

Судска и арбитражна пракса

1. Cour Internationale de Justice, Affaire du Déroit de Corfou, Arrêt du 9 avril 1949: C. I. J. Recueil 1949. Доступно на <https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/1/001-19490409-JUD-01-00-FR.pdf>
2. Judgment of 10 December 1957, Société des usines à tubes de la Sarre v High Authority of the European Coal and Steel Community, Joined cases 1/57 & 14/57, EU:C:1957:13.
3. Judgment of 5 February 1963, Van Gend en Loos, C-26/62, ECLI:EU:C:1963:1.
4. Judgment of 15 July 1964, Costa v ENEL, C-6/64, ECLI:EU:C:1964:66.
5. Judgment of 16 June 1966, Lütticke, C-57/65, ECLI:EU:C:1966:34, Grounds of judgment.
6. Judgment of 3 April 1968, Molkerei-Zentrale Westfalen, C-28/67, ECLI:EU:C:1968:17.
7. Judgment of 10 December 1969, Commission of the European Communities v French Republic, Joined cases C-6/69 and 11/69, ECLI:EU:C:1969:68.
8. Judgment of 17 December 1970, Internationale Handelsgesellschaft, C-11/70, ECLI:EU:C:1970:114.
9. Judgment of 6 October 1970, Franz Grad, C-9/70, ECLI:EU:C:1970:78.
10. Judgment of 10 March 1971, Tradax, C-38/79, ECLI:EU:C:1971:24.
11. Judgment of 31 March 1971, Commission of the European Communities v Council of the European Communities, ECLI:EU:C:1971:32.
12. Judgment of 14 December 1971, Politi v Italy, C-43/71, ECLI: ECLI:EU:C:1971:122, Grounds of judgment.
13. Judgment of 26 April 1972, Interfood, C-92/71, ECLI:EU:C:1972:30.
14. Judgment of 22 June 1972, Frilli, C-1/72, ECLI:EU:C:1972:56.
15. Judgment of 12 December 1972, C-21-24/72, International Fruit Company, ECLI:EU:C:1972:115.
16. Judgment of 7 February 1973, Commission of the European Communities v Italian Republic, C-39/72, ECLI:EU:C:1973:13.
17. Judgment of 12 February 1974, Sotgiu, C-152/73, ECLI:EU:C:1974:13.
18. Judgment of 27 March 1974, SABAM, C-127/73, ECLI:EU:C:1974:6.
19. Judgment of 30 April 1974, Haegeman v Belgium, C-181/73, ECLI:EU:C:1974:41.
20. Judgment of 21 June 1974, Reyners, C- 2/74, ECLI:EU:C:1974:68.
21. Judgment of 11 July 1974, Dassonville, C-8/74, ECLI:EU:C:1974:82.
22. Judgment of 4 December 1974, Van Duyn, C-41/74, ECLI:EU:C:1974:133.
23. Judgment of 22 January 1976, Balkan-Import Export, C-55/75, ECLI:EU:C:1976:8.
24. Judgment of 5 February 1976, Bresciani, C-87/75, ECLI:EU:C:1976:18.
25. Judgment of 8 April 1976, Deffrene, C-43/75, ECLI:EU:C:1976:56.
26. Judgment of 14 July 1976, Kramer and others, Joined cases 3, 4 and 6-76, ECLI:EU:C:1976:114.
27. Judgment of 15 December 1976, Criel and Schou, C-41/76, ECLI:EU:C:1976:182.
28. Judgment of 16 December 1976, Rewe, C-33/76, ECLI:EU:C:1976:188.
29. Judgment of 14 February 1978, United Brands, C-27/76, ECLI:EU:C:1978:22.
30. Judgment of 9 March 1978, Simmnetal SpA, C-107/77, ECLI:EU:C:1978:49.
31. Ruling 1/78 of the Court of 14 November 1978, Ruling delivered pursuant to the third paragraph of Article 103 of the EAEC Treaty - Draft Convention of the International Atomic Energy Agency on the Physical Protection of Nuclear Materials, Facilities and Transports, ECLI:EU:C:1978:202.
32. Judgment of 20 February 1979, Rewe-Zentral AG, C-120/78, ECLI:EU:C:1979:42.
33. Judgment of 5 April 1979, Ratti, C-148/78, ECLI:EU:C:1979:110.
34. Judgment of 4 October 1979, Natural Rubber, C-1/78, ECLI:EU:C:1979:224.
35. Judgment of 5 May 1981, Dürbeck, C-112/80, ECLI:EU:C:1981:94.
36. Judgment of 19 January 1982, Becker, C-8/81, ECLI:EU:C:1982:7.
37. Judgment of 5 May 1982, Wünsche Handelsgesellschaft, C-126/81, ECLI:EU:C:1982:144.
38. Judgment of 6 July 1982, French Republic, Italian Republic and United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland v Commission of the European Community, Joined cases 188 to 190/80,

ECLI:EU:C:1982:257.

39. Judgment of 26 October 1982, Kupferberg, C-104/81, ECLI:EU:C:1982:362.
40. Judgment of 23 April 1983, Les Verts, C-294/83, ECLI:EU:C:1986:166.
41. Judgment of 18 May 1983, ECSC, C-168/82, ECLI:EU:C:1983:137.
42. Judgment of 1 December 1983, Commission of the European Communities v Council of the European Communities, C-218/82, ECLI:EU:C:1983:369.
43. Judgment of 10 April 1984, Van Colson, C-14/83, ECLI:EU:C:1984:153.
44. Judgment of 26 February 1986, Marshall v Southampton, C-152/84, ECLI:EU:C:1986:84.
45. Judgment of 26 March 1986, Commission of the European Communities v Council of the European Communities, C-45/86, ECLI:EU:C:1987:163.
46. Judgment of 4 December 1986, Netherlands v Federatie Nederlandse Vakbeweging, C-71/85, ECLI:EU:C:1986:465.
47. Judgment of 12 March 1987, Commission v Germany, C-178/84, ECLI:EU:C:1987:126, paragraph.
48. Judgment of 26 March 1987, Commission of the European Communities v Council of the European Communities, C-45/86, ECLI:EU:C:1987:163.
49. Judgment of 7 May 1987, Finanze dello Stato, C-193/85, ECLI:EU:C:1987:210.
50. Judgment of 21 May 1987, Albako, C-249/85, ECLI:EU:C:1987:245.
51. Judgment of 16 June 1988, Racke GmbH & Co. v Hauptzollamt Mainz, C-162/86, ECLI:EU:C:1988:293.
52. Judgment of 27 September 1988, Ahlström Osakeyhtiö, Joined cases 89, 104, 114, 116, 117 and 125 to 129/85, ECLI:EU:C:1988:447.
53. Judgment of 14 November 1988, Hellenic Republic v Commission of the European Communities, C-30/88, ECLI:EU:C:1989:422.
54. Judgment of 2 February 1989, Cowan, C-186/87, ECLI:EU:C:1989:47.
55. Judgment of 22 June 1989, Fediol, C-70/87, ECLI:EU:C:1989:254.
56. Judgment of 13 December 1989, Grimaldi, C-322/88, ECLI:EU:C:1989:646.
57. Judgment of 12 July 1990, Foster, C-188/89, ECLI:EU:C:1990:313.
58. Judgment of 20 September 1990, Sevince, C-192/89, ECLI:EU:C:1990:322.
59. Judgment of 9 October 1990, French Republic v Commission of the European Communities, C-366/88, ECLI:EU:C:1990:348; Judgment of 6 April 2000, Kingdom of Spain v Commission of the European Communities, C-443/97, EU:C:2000:190.
60. Judgment of 13 November 1990, Marleasing, C-106/89, ECLI:EU:C:1990:395.
61. Judgment of 12 December 1990, Kaefer & Procacci, joined cases C-100/89 and C-101/89, ECLI:EU:C:1990:456.
62. Judgment of 14 December 1990, Dior and others, Joined Cases C-300/98 and C-392/98, ECLI:EU:C:2000:688.
63. Judgment of 31 January 1991, Kziber, C-18/90, ECLI:EU:C:1991:36.
64. Judgment of 13 March 1991, Cotter, C-377/89, ECLI:EU:C:1991:116.
65. Judgment of 7 May 1991, Nakajima, C-69/89, ECLI:EU:C:1991:186.
66. Judgment of 11 June 1991, Commission v Council, C-300/89, ECLI:EU:C:1991:244.
67. Judgment of 13 November 1991, French Republic v Commission of the European Communities, C-303/90, EU:C:1991:424.
68. Judgment of 19 November 1991, Frankovich, Joined cases C-6/90 and C-9/90, ECLI:EU:C:1991:428.
69. Judgment of 24 November 1992, Poulsen, C-286/90, ECLI:EU:C:1992:453.
70. Judgment of 21 January 1993, Deutsche Shell, C-188/91, ECLI:EU:C:1993:24.
71. Judgment of 23 March 1993, Weber, C-314/91, ECLI:EU:C:1993:109.
72. Judgment of 16 June 1993, French Republic v Commission of the European Communities, C-325/91, EU:C:1993:245.
73. Judgment of 24 June 1993, Tretter, C-90/92, ECLI:EU:C:1993:264.
74. Judgment of 24 November 1993, Mondiet, C-405/92, ECLI:EU:C:1993:906.
75. Judgment of 24 November 1993, Keck, Joined cases C-267/91 and C-268/91, ECLI:EU:C:1993:905.
76. Judgment of 23 February 1994, Commission v Italy, C-236/92, ECLI:EU:C:1994:60.
77. Judgment of 5 July 1994, Anastasiou (Pissouri) Ltd and others, ECLI:EU:C:1994:277.

78. Judgment of 14 July 1994, Paola Faccini, C-91/92, ECLI:EU:C:1994:292.
79. Judgment of 9 August 1994, French Republic v Commission of the European Communities, C-32791, ECLI:EU:C:1994:305.
80. Judgment of 5 October 1994, Germany v Council, C-280/93, ECLI:EU:C:1994:367, pp. 50-51.
81. Jugment du 5 octobre 1995, Royaume des Pays-Bas contre Commission des Communautés européennes, C-308/95 EU:C:1999:477.
82. Judgment of 15 December 1995, Bosman, C-415/93, ECLI:EU:C:1995:463.
83. Judgment of 5 March 1996, Brasserie du Pêcheur, Joined cases C-46/93 and C-48/93, ECLI:EU:C:1996:79.
84. Judgment of 10 September 1996, Commission v Germany, C-61/94, ECLI:EU:C:1996:313.
85. Judgment of 3 December 1996, C-268/94, Portuguese Republic v Council of the European Union, ECLI:EU:C:1996:461.
86. Judgment of 20 March 1997, French Republic v Commission of the European Communities, C-57/95, EU:C:1997:164.
87. Judgment of 17 September 1997, Dorsch Consult, Case C 54/96, ECLI:EU:C:1997:413, paragraph 23.
88. Judgment of 4 May 1999, Stürül, C- 262/96, ECLI:EU:C:1999:228.
89. Judgment of 12 May 1998, Martinez Sala, C-85/96, ECLI:EU:C:1998:217.
90. Judgment of 4 July 1998, Commission v Portugal, C-84/98, ECLI:EU:C:2000:359.
91. Judgment of 14 July 1998, Bettati, C-341/95 ECLI:EU:C:1998:353.
92. Judgment of 2 March 1999, Eddline El-Yassini, C-416/96, ECLI:EU:C:1999:107.
93. Judgment of 4 May 1999, Stürül, C- 262/96, ECLI:EU:C:1999:228.
94. Judgment of 23 November 1999, Portuguese Republic v Council of the European Union, C-149/96, ECLI:EU:C:1999:574.
95. Judgment of 21 March 2000, Gabalfrisa and Others, Joined Cases C-110/98 to C-147/98, ECLI:EU:C:2000:145, paragraph 33;
96. Judgment of 28 March 2000, Holz Geenen, 309/98, ECLI:EU:C:2000:165.
97. Judgment of 11 May 2000, Savas, C-37/98, ECLI:EU:C:2000:224.
98. Judgment of 4 July 2000, Commission v Portugal, C-62/98, ECLI:EU:C:2000:358.
99. Judgment of 30 November 2000, Österreichischer Gewerkschaftsbund, C-195/98, ECLI:EU:C:2000:145, paragraph 24
100. Judgment of 14 December 2000, Dior, C-300/98, ECLI:EU:C:2000:688.
101. Judgment of 27 September 2001, Barkoci & Malik, C-257/99, ECLI:EU:C:2001:491.
102. Judgment of 27 September 2001, Gloszczuk, C-63/99, ECLI:EU:C:2001:488.
103. Judgment of 27 September 2001, Kondova, C-235/99, ECLI:EU:C:2001:489.
104. Judgment of 9 October 2001, Kingdom of the Netherlands v European Parliament and Council of the European Union, C-377/98, ECLI:EU:C:2001:523.
105. Judgment of 20 November 2001, Jany and Others, C-268/99, ECLI:EU:C:2001:616.
106. Judgment of 29 January 2002, Pokrzepowicz-Meyer, C-162/00, ECLI:EU:C:2002:57.
107. Judgment of 27 February 2002, Weber, C-37/00, ECLI:EU:C:2002:122.
108. Judgment of 12 March 2002, Omega Air and Others, Joined Cases C-27/00 and C-122/00, ECLI:EU:C:2002:161, p. 93.
109. Judgment of 19 March 2002, Commission v Ireland, C-13/00, ECLI:EU:C:2002:184.
110. Judgment of 30 May 2002, Schmid, C-516/99, ECLI:EU:C:2002:313.
111. Judgment of 17 September 2002, C-253/00, Muñoz and Superior Fruticola, ECLI:EU:C:2002:497.
112. Judgment of 5 November 2002, Commission of the European Communities v Kingdom of Denmark, C-467/98, ECLI:EU:C:2002:625.
113. Judgment of 9 January 2003, P Petrotub and Republica v Council, Case C-76/00, ECLI:EU:C:2003:4, p. 53.
114. Judgment of 8 May 2003, Wählergruppe, C-171/01, ECLI:EU:C:2003:260.
115. Judgment of 30 September 2003, Biret International v Council, C-93/02, p. 52.
116. Judgment of 1 April 2004, Bellio F.lli, C-286/02, ECLI:EU:C:2004:212.
117. Judgment of 8 May 2004, Wählergruppe Gemeinsam, C-171/01, ECLI:EU:C:2003:260.
118. Judgment of 24 June 2004, Commune de Mesquer, C-188/07, ECLI:EU:C:2008:359.

119. Judgment of 1 July 2004, *Commission v Belgium*, C-65/03, ECLI:EU:C:2004:402.
120. Judgment of 15 July 2004, *Pêcheurs de l'étang de Berre*, C-213/03, ECLI:EU:C:2004:464.
121. Judgment of 5 October 2004, *Pfeiffer*, C-397/01 – 403/01, ECLI:EU:C:2004:584.
122. Judgment of 7 October 2004, *Commission v France (Étang de Berre II)*, C-239/03, ECLI:EU:C:2004:598.
123. Judgment of 16 November 2004, *Panayotovas*, C-327/02, ECLI:EU:C:2004:718.
124. Judgment of 1 March 2005, *Van Parys*, C-377/02, ECLI:EU:C:2005:121.
125. Judgment of 12 April 2005, *Simutenkov*, C-265/03, ECLI:EU:C:2005:213.
126. Judgment of 31 May 2005, *Syfait and others*, C-53/03, ECLI:EU:C:2005:333, paragraph 29.
127. Judgment of 16 June 2005, *Pupino*, C-105/03, ECLI:EU:C:2005:386.
128. Judgment of 21 September 2005, *Case T-315/01, Kadi*, ECLI:EU:T:2005:332.
129. Judgment of 1 December 2005, *Italian Republic v Commission of the European Communities*, C-301/03, EU:C:2005:727.
130. Judgment of 5 December 2005, *Mangold*, C-144/04, ECLI:EU:C:2005:709.
131. Judgment of 10 January 2006, *IATA*, C-344/04, ECLI:EU:C:2006:10.
132. Judgment of 12 January 2006, *Dordrecht*, C-311/04, ECLI:EU:C:2006:23.
133. Judgment of 30 May 2006, *Mox plant*, C-459/03, ECLI:EU:C:2006:345.
134. Judgment of 10 January 2006, *IATA*, C-344/04.
135. Judgment of 12 January 2006, *Algemene*, C-311/04, ECLI:EU:C:2006:23.
136. Judgment of 7 December 2006, *SGAE*, C-306/05, ECLI:EU:C:2006:764.
137. Judgment of 18 October 2007, *Agrover*, C-173/06, ECLI:EU:C:2007:612.
138. Judgment of 3 September 2008, *Yassin Abdullah Kadi and Al Barakaat International Foundation v Council and Commission, Joint cases 402/05 & 415/05P*, ECLI:EU:C:2008:461.
139. Judgment of 9 September 2008, *Fabbrica Italiana, Joined cases C-120/06 P and C-121/06 P*, ECLI:EU:C:2008:476.
140. Judgment of 22 October 2009, *Bogiatzi*, C-301/08, ECLI:EU:C:2009:649.
141. Judgment of 19 November 2009, *Sturgeon, Joined Cases C-402/07 and C-432/07*, p. 48.
142. Judgment of 19 January 2010, *Küçükdeveci*, C-555/07, ECLI:EU:C:2010:21.
143. Judgment of 25 February 2010, *Brita*, C-386/08, ECLI:EU:C:2010:91.
144. Judgment of 6 May 2010, *Walz*, C-63/09, ECLI:EU:C:2010:251.
145. Judgment of 30 September 2010, *Kadi, Case T-85/09*, ECLI:EU:T:2010:418.
146. Judgment of 8 March 2011, *Lesoochránárske zoskupenie*, C-240/09, ECLI:EU:C:2011:125.
147. Judgment of the Court of 22 June 2011, *Landtová*, C-399/09, ECLI:EU:C:2011:415.
148. Judgment of 21 December 2011, *Air Transport Association*, C-366/10, ECLI:EU:C:2011:864.
149. Judgment of 19 July 2012, *European Parliament v Council of the European Union*, C-130/10, ECLI:EU:C:2012:472.
150. Judgment of 19 July 2012, *Ahmed Mahamdia v People's Democratic Republic of Algeria*, C-154/11, ECLI:EU:C:2012:491.
151. Judgment of 18 July 2013, *Kadi, Joined cases C 584/10 P, C 593/10 P & C 595/10 P*, ECLI:EU:C:2013:518.
152. Judgment of 18 July 2013, *Daiichi Sankyo*, C-414/11, ECLI:EU:C:2013:520.
153. Award of the Arbitral Tribunal of 11 December 2013, *Ioan Micula et al. v. Romania*, ICSID, Case No. ARB/05/20.
154. Judgment of 18 March 2014, *Z. v A Government department and The Board of management of a community school*, C-363/12, ECLI:EU:C:2014:159.
155. Judgment of 27 February 2014, *OSA*, C-351/12, ECLI:EU:C:2014:110, p. 71.
156. Judgment of 11 June 2014, *European Commission v Council of the European Union*, C-377/12, ECLI:EU:C:2014:1903.
157. Judgment of 4 September 2014, *European Commission v Council of the European Union*, C-114/12, ECLI:EU:C:2014:2151.
158. Judgment of 7 October 2014, *Federal Republic of Germany v Council of the European Union*, C-399/12, ECLI:EU:C:2014:2258.
159. Judgment of 13 January 2015, *C-401/12 P – 403/12 P, Vereniging Milieudefensie*, ECLI:EU:C:2015:4.

160. Judgment of 13 January 2015, Stichting Natuur, Joined Cases C-404/12 P and C-405/12 P, ECLI:EU:C:2015:5.
161. Judgment of the General Court (Eighth Chamber) of 10 December 2015, T-512/12, Front Polisario, ECLI:EU:T:2015:953.
162. Judgment of 23 February 2016, Commission v Hungary, C-179/14, ECLI:EU:C:2016:108, p. 166.
163. Judgment of 5 April 2016, Aranyosi and Căldăraru, Joined cases C-404/15 and C-659/15 PPU, ECLI:EU:C:2016:198.
164. BVerfG, Urteil des Zweiten Senats vom 13. Oktober 2016 - 2 BvR 1368/16 -, Rn. 1-73, http://www.bverfg.de/e/rs20161013_2bvr136816.html
165. Judgment of 21 December 2016, Front Polisario, C-104/16 P, ECLI:EU:C:2016:973.
166. Judgment of 21 December 2016, Swiss International Air Lines, C-272/15, ECLI:EU:C:2016:993.
167. Judgment of 28 March 2017, Rosneft, C-72/15, ECLI:EU:C:2017:236.
168. Judgment of 5 December 2017, Federal Republic of Germany v Council of the European Union, C-600/14, ECLI:EU:C:2017:935.
169. Judgment of 27 February 2018, Western Sahara, C 266/16, ECLI:EU:C:2018:118.
170. Judgment of 6 March 2018, Achmea, C-284/16, ECLI:EU:C:2018:158.
171. Judgment of 17 April 2018, Vera Egenberger, C-414/16, ECLI:EU:C:2018:257.
172. Judgment of 11 September 2018, IR v JQ, C-68/17, ECLI:EU:C:2018:696.
173. Judgment of 6 November 2018, Max-Planck-Gesellschaft, C-684/16, ECLI:EU:C:2018:874.
174. Judgment of 10 December 2018, Wightman, C 621/18, ECLI:EU:C:2018:999.
175. Judgment of 22 January 2019, Crescò, C-193/17, ECLI:EU:C:2019:43.
176. Judgment of 6 October 2020, Commission v Hungary, C-66/18, ECLI:EU:C:2020:792,
177. Judgment of 16 July 2021, CG v The Department for Communities in Northern Ireland, C-709/20, ECLI:EU:C:2021:602.
178. Judgment of 21 August 2021, A v B, C-262/21 PPU ECLI:EU:C:2021:640.
179. Judgment of 7 September 2022, Cilevičs and others v Latvijas Republikas Saeima, C-391/20, ECLI:EU:C:2022:638, p. 65.
180. Judgment of 7 September 2022, Cilevičs and others v Latvijas Republikas Saeima, C-391/20, ECLI:EU:C:2022:638, p. 65.
181. Judgment of 8 June 2023, Prestige and Limousine SL, C-50/21, ECLI:EU:C:2023:448, p. 64.
182. Opinion 1/75 of the Court of 11 November 1975, Opinion given pursuant to Article 228 (1) of the EEC Treaty, ECLI:EU:C:1975:145.
183. Opinion 1/76 of 26 April 1977, ECLI:EU:C:1977:63.
184. Opinion 1/78 of the Court of 4 October 1979, Opinion given pursuant to the second subparagraph of Article 228(1) of the EEC Treaty - International Agreement on Natural Rubber. ECLI:EU:C:1979:224.
185. Opinion 1/91 of 14 December 1991, Draft agreement between the Community, on the one hand, and the countries of the European Free Trade Association, on the other, relating to the creation of the European Economic Area, ECLI:EU:C:1991:490
186. Opinion of 15 December 1991, ECLI:EU:C:1991:490, para. 60-65; Opinion of 10 April 1992, ECLI:EU:C:1992:189, paragraph 32; Opinion of 18 April 2002, ECLI:EU:C:2002:231.
187. Opinion 1/91 of 10 April 1992, Draft agreement between the Community, on the one hand, and the countries of the European Free Trade Association, on the other, relating to the creation of the European Economic Area, ECLI:EU:C:1992:189.
188. Opinion 2/91 of 19 March 1993, Convention N° 170 of the International Labour Organization concerning safety in the use of chemicals at work, ECLI:EU:C:1993:106.
189. Opinion 1/94 of 15 November 1994, Competence of the Community to conclude international agreements concerning fotog services and the protection of intellectual property - Article 228 (6) of the EC Treaty. ECLI:EU:C:1994:384.
190. Opinion 3/04 of 13 December 1995, Opinion pursuant to Article 228 (6) of the EC Treaty - GATT - WTO - Framework agreement on bananas, ECLI:EU:C:1995:436.
191. Opinion 2/94 of 28 March 1996, ECLI:EU:C:1996:140.
192. Opinion 1/00 of 18 April 2002, , Proposed agreement between the European Community and non-Member States on the establishment of a European Common Aviation Area, ECLI:EU:C:2002:231.

193. AG Opinion of 15 September 2005, C-301/03, EU:C:2005:550.
194. Opinion 1/03 of 7 February 2006, Competence of the Community to conclude the new Lugano Convention on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters, ECLI:EU:C:2006:81.
195. AG Opinion of 16 January 2008, Kadi, C 402/05 P, ECLI:EU:C:2008:11.
196. Opinion of 16 January 2008, Kadi, Joined Cases C-402/05 P & C-415/05 P, ECLI:EU:C:2008:11.
197. Opinion 1/08 of 30 November 2009, General Agreement on Trade in Services (GATS) - Schedules of specific commitments - Conclusion of agreements on the grant of compensation for modification and withdrawal of certain commitments following the accession of new Member States to the European Union, ECLI:EU:C:2009:739.
198. Opinion 1/09 of 8 March 2011, Draft agreement - Creation of a unified patent litigation system - European and Community Patents Court, ECLI:EU:C:2011:123.
199. AG Opinion of 6 October 2011, Air Transport Association, C-366/10 ECLI:EU:C:2011:637.
200. Opinion in joined cases C-584/10 P, C-593/10 P and C-595/10 P of 19 March 2013, ECLI:EU:C:2013:176.
201. Opinion 2/13 of 18 December 2014, Draft international agreement — Accession of the European Union to the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, ECLI:EU:C:2014:2454.
202. Opinion of 13 September 2016, Front Polisario, C-104/16 P, ECLI:EU:C:2016:677.
203. Opinion 2/15 of 16 May 2017, Free Trade Agreement between the European Union and the Republic of Singapore — ‘New generation’ trade agreement negotiated after the entry into force of the EU and FEU Treaties, ECLI:EU:C:2017:376.
204. Opinion 1/15 of 26 July 2017, Transfer of Passenger Name Record data from the European Union to Canada, ECLI:EU:C:2016:656.
205. AG Opinion of 5 September 2017, Federal Republic of Germany v Council of the European Union, C-600/14, ECLI:EU:C:2017:296.
206. AG Opinion of 12 December 2017, Kingdom of Belgium v European Commission, C-16/16 P, ECLI:EU:C:2017:959.
207. Opinion 1/17 of 30 April 2019, Accord ECG UE-Canada, EU: C:2019:341.
208. AG Opinion of 14 January 2020, Rina, C-641/18, ECLI:EU:C:2020:3.

Други извори

1. Universal Declaration of Human Rights. Available at: <https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights>
2. Commission of the European Communities (1981). „Thirty years of Community Law“, Rudolf Bernhardt et al., The European Perspectives Series, ECSC-EEC-EAEC, Brussels · Luxembourg.
3. United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples. https://www.un.org/esa/socdev/unpfi/documents/DRIPS_en.pdf
4. Protocol on the Exercise of Shared Competence, OJ 2012 C 326.
5. Declaration in relation to the delimitation of competences, OJ 2016 C 202.
6. European Parliament – 50th birthday series (2009). „Building Parliament: 50 years of European Parliament history 1958-2008“, Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities. Доступно на:
https://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/11573/Building_Parliament.pdf
7. Council Resolution of 21 December 1989 on a global approach to conformity assessment, OJ C 10, 16.1.1990.
8. Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions - Global Europe - Competing in the world - A contribution to the EU's Growth and Jobs Strategy {SEC(2006) 1228} {SEC(2006) 1229} {SEC(2006) 1230} /* COM/2006/0567 final */
9. Council of the European Union, ‘EU Strategic Framework and Action Plan on Human Rights and Democracy’, Luxembourg, 25 June 2012. Доступно на:
https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/foraff/131181.pdf

10. International Institute for Democracy and Electoral Assistance. (2009). „The ASEAN –EU Free Trade Agreement: Implications for Democracy Promotion in the ASEAN Region“, Stockholm, available at: <https://www.idea.int/sites/default/files/publications/chapters/the-role-of-the-european-union-in-democracy-building/eu-democracy-building-discussion-paper-28.pdf>
11. Verellen, Thomas. (2016). „Shared powers: the elephant in the room in the division of powers-debate“, [verfassungsblog.de /shared-powers-the-elephant-in-the-room-in-the-division-of-powers-debate/](http://verfassungsblog.de/shared-powers-the-elephant-in-the-room-in-the-division-of-powers-debate/)
12. Joint Interpretative Instrument on the Comprehensive Economic and Trade Agreement (CETA) between Canada and the European Union and its Member States, OJ L 11, 14.1.2017.
13. Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on implementation of Free Trade Agreements (1 January 2016 – 31 December 2016), Brussels, 9.11.2017, COM(2017) 654 final.
14. European Parliament. (2018). „Trade Agreement Between the European Union and Columbia and Peru“, European Implementation Assessment. Доступно на: [file:///C:/Users/User/Desktop/%D0%9B%D0%98%D0%A2%D0%95%D0%A0%D0%90%D0%A2%D0%A3%D0%A0%D0%90%20%D0%97%D0%90%20%D0%A2%D0%95%D0%97%D0%A3/EPRS_S_TU\(2018\)621834_EN.pdf](file:///C:/Users/User/Desktop/%D0%9B%D0%98%D0%A2%D0%95%D0%A0%D0%90%D0%A2%D0%A3%D0%A0%D0%90%20%D0%97%D0%90%20%D0%A2%D0%95%D0%97%D0%A3/EPRS_S_TU(2018)621834_EN.pdf)
15. Rosas, Allan. (2018). „The European Court of Justice and Public International Law“, Meeting of the Council of Europe Committee of Legal Advisers on Public International Law (CAHDI), Strasbourg. Доступно на: <https://rm.coe.int/statement-delivered-by-judge-allan-rosas-at-the-55th-cahdi-meeting-55t/16807b3b04>
16. Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on Implementation of Free Trade Agreements, European Commission, COM(2019) 455 final, {SWD(2019) 370 final}, Brussels
17. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, Trade Policy Review – An Open, sustainable and Assertive Trade Policy, COM(2021) 66 final, p. 8.
18. World Trade Organization. (2022). „Statement by H.E. Mr Valdis Dombrovskis – Executive Vice-president of the European Commission“, Ministerial Conference Twelfth Session Geneva, 12-15 June 2022, WT/MIN(22)/ST/22. Доступно на: <https://docs.wto.org/dol2fe/Pages/SS/directdoc.aspx?filename=q:/WT/MIN22/ST22.pdf&Open=True>
19. Ministère de la transition écologique et solidaire / Commissariat général au développement durable (2018). „Vers des accords de 3e génération?“. Доступно на: <https://www.ecologie.gouv.fr/sites/default/files/Thema%20-%20Commerce%20international%20et%20environnement.pdf>
20. Lenaerts, Koen. (2020). „The Primacy of EU Law and Principle of the Equality of the Member States before the Treaties“, [VerfBlog: https://verfassungsblog.de/no-member-state-is-more-equal-than-others/](http://verfassungsblog.de/no-member-state-is-more-equal-than-others/)
21. European Commission - Press release, Panel of experts confirms the Republic of Korea is in breach of labour commitments under our trade agreement, Brussels, 25 January 2021, available at: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_203
22. Вижест од 6. јануара 2020. године, UN calls for S. Korea to ratify core ILO conventions. Доступно на: http://english.hani.co.kr/arti/english_edition/e_international/923345.html
23. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council and the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions – Trade Policy Review – An open, Sustainable and Assertive Trade Policy, COM(2021) 66 final, Brussels 18.2.2021.
24. News from October 14, 2016 from “Politico”. Доступно на: <https://www.politico.eu/article/walloon-parliament-rejects-ceta-deal/>
25. The official method of citing the practice of the Court of Justice of the EU. Доступно на: https://curia.europa.eu/jcms/jcms/P_126035/en/
26. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FR/TXT/PDF/?uri=CELEX:l1951K/TXT&from=EN>
27. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_5654
28. Steenhard, Rens. (2021). „Categorizing EU as a New Subject of International Law“, The Peace Palace Library, available at: <https://peacepalacelibrary.nl/blog/2021/categorizing-eu-new-subject-international-law>
29. United Nation Charter, available at: <https://www.un.org/en/about-us/un-charter/full-text>

30. https://www.mei.gov.rs/upload/documents/eu_dokumenta/ugovor_o_eu_i_funkcionisanju_eu_procis_cena_verzija_jul_20.pdf
31. <https://www.dw.com/bs/evropski-sud-pravde-rat-sudija-za-nadle%C5%BEnost/a-53511724>
32. https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2018/october/tradoc_157468.pdf
33. <https://www.equalrightstrust.org/sites/default/files/ertdocs//rometreaty.pdf>
34. <https://www.consilium.europa.eu/en/documents-publications/library/library-blog/posts/celebrating-the-55th-anniversary-of-the-merger-treaty/>
35. <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1902/d70>
36. <https://www.un.org/en/conferences/environment/rio1992>
37. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/RULES-9-2023-05-08-TOC_EN.html
38. <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/6/sources-and-scope-of-european-union-law>
39. <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/trade-policy/trade-agreements/>
40. <https://enterprise.gov.ie/en/what-we-do/trade-investment/free-trade-agreements/>
41. https://commission.europa.eu/about-european-commission/departments-and-executive-agencies/trade_en
42. https://www.eeas.europa.eu/_en
43. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-7-2010-0432_EN.html
44. The International Comparative Legal Guide - Investor-State Arbitration 2022 - Japan Chapter.pdf (mhjapan.com)

4) Научни (теоријски) и друштвени (практични) циљеви истраживањ. Основни научни циљ истраживања „Положаја међународних уговора о слободној трговини 'нове генерације' у праву Европске уније“, као сложене, вишедимензионалне појаве, поред већ донекле израженог фонда научних сазнања, односно развијених научно - теоријских сазнања о наведеном проблему, јесте не само научна дескрипција, већ и научно објашњење свих фактора који предметни феномен детерминишу, те утичу не само на комплексност његове природе, већ и на спецификум његове примјене. Поред тога, предметним истраживањем се омогућава и научно предвиђање даљег правца развоја међународних уговора о слободној трговини 'нове генерације' у оквиру правног поретка Европске уније.

Поред тога, с обзиром на то да чланство у Европској унији представља један од основних спољнополитичких циљева, али и покретача општих друштвених реформи у Републици Српској, Босни и Херцеговини и региону, за стручну, али и ширу јавност, од великог значаја је да се упозна са свим релевантним аспектима правног поретка ове организације, те захтјевима који се у овом контексту постављају пред њене постојеће или будуће чланице. На генералној равни, а у контексту земаља које су у фази приступања Европској унији, захтијева се прогресивно усклађивање њихових политика према трећим земљама и њихових позиција у оквиру међународних организација, као што су на примјер WTO и OECD, са политикама и ставовима које су усвојиле Европска унија и њене државе чланице.

1. Укратко описати разлоге због којих су истраживања предузета и представити проблем, предмет, циљеве и хипотезе.
2. На основу прегледа литературе, сажето приказати резултате претходних истраживања у вези проблема који је истраживан (водити рачуна да обухвата најновија и најзначајнија сазнања из те области код нас и у свијету).
3. Навести допринос тезе у рјешавању изучаваног предмета истраживања.
4. Навести очекивани научни и практични допринос дисертације.

5. МАТЕРИЈАЛ И МЕТОДОЛОГИЈА РАДА

Анализа сложене организације као што је Европска унија и њених појединачних садржинских елемената, у методолошком и формалном смислу захтијева интердисциплинарни приступ истраживању. У материјалном смислу, положај међународних уговора о слободној трговини 'нове генерације' у праву Европске уније, анализиран је оквирима права Европске уније и међународног

права јавног права.

У методолошко - епистемолошком приступу, истраживање почива на функционалистичком приступу којим се повезује развој међународних организација и међународног права, у конкретном случају права Европске уније, са политичком и друштвеном стварношћу. Од посебног значаја је што функционалистички правац подразумева истраживање узрока друштвених појава, њихових функција, анализу друштвених промјена и активности итд.

Од општенаучних метода, у истраживању је коришћен правно (догматски) метод како би се уговори нове генерације оценили не само као инструменти права ЕУ, већ и међународног права и међународних односа. Коришћен је и хипотетичко - дедуктивни метод, који почива на емпиријско - искуственој основи и аналитичко - дедуктивној процедури, те компаративна (упоредна, историјско - компаративна) метода.

Коришћење хипотетичко - дедуктивне методе подразумева употребу метода индукције, апстракције, генерализације, као и аналитичко - дедуктивне процедуре у процесу њиховог критичког преиспитивања, односно и аналитичких и синтетичких метода.

С обзиром на то да је предмет конкретног истраживања сложена цјелина правних, институционалних и економских односа и елемената, коришћен је и метод анализе, и то првенствено структурално - функционалне анализе, који омогућава сазнање структуре истраживане појаве, њених битних чинилаца и сегмената.

Од научних оперативних метода, од посебног значаја је оперативни метод анализе садржаја. Своје место овај метод налази у анализи теоријских ставова аутора који су се бавили овим питањем и постојећих правних рјешења у овом домену, с једне, те анализи елемената релевантних за практичну примјену међународних уговора о слободној трговини 'нове генерације', с друге стране. Као начин прикупљања података коришћена је и анализа садржаја документа, и то првенствено квалитативна анализа. Управо из тог разлога пажња је посвећена контексту исказивања садржаја анализираних правних инструмената и инструмената који нису *stricto sensu* правног карактера, односно околностима у којима су они настајали, како би се дошло до адекватних података неопходних за доказивање постављених хипотеза.

Методе које су у дисертацији примјене су адекватне, довољно тачне и савремене, имајући у виду достигнућа на том пољу у свјетском оквиру. Обим истраживања је довољан за доношење поузданих закључака.

1. Описати и дати основне карактеристике материјала који је обрађиван, критеријуме који су узети у обзир за избор материјала.
2. Дати кратак увид у примјене методе истраживања, при чему је важно оцијенити следеће:
 - 2.1. Да ли су примјене методе истраживања адекватне, довољно тачне и савремене, имајући у виду достигнућа на том пољу у свјетском оквиру;
 - 2.2. Образложити евентуалне измјене првобитног плана истраживања;
 - 2.3. Да ли је обим истраживања довољан за доношење поузданих закључака или је потребно проширити постојеће или увести нове методе;
 - 2.4. Да ли је статистичка обрада података адекватна, ако је кориштена при обради резултата.

6. РЕЗУЛТАТИ И НАУЧНИ ДОПРИНОС ИСТРАЖИВАЊА

1) Општа хипотеза са почетка дисертације подразумева да су међународни уговори о слободној трговини 'нове генерације' јединствен правни инструмент и централни део трговинске стратегије Европске уније и да су у основи техничке природе и имају значајан утицај не само на економске односе ЕУ, већ и на грађанска права њених грађана, животну средину и демократију. У прилог потврде дијела опште хипотезе да је ријеч о уговорима који представљају јединствен правни инструмент и суштину трговинске стратегије Европске уније, говори чињеница да нова генерација међународних уговора о слободној трговини представља двостране правне послове настале консензусом Европске уније и трећих земаља. Међународни уговори о слободној трговини 'нове генерације' које закључује Европска унија постају дио њеног правног поретка од њиховог ступања на снагу, те значајан дио доктрине сматра да такви уговори имају исти ранг (правни статус) као акти секундарног права и рангира их испод примарног права, што самим тим подразумева да

подлијежу превентивној и накнадној контроли њихове законитости од стране Суда правде. Њихово мјесто у хијерархијској скали зависи од двије кумулативне хипотезе, од значаја и карактера друштвено-економских односа који се међународним уговором уређују и од положаја његовог доносиоца. Међутим, стоји и чињеница да је распоред по правној снази правних извора Европске уније Суд правде креирао у својој пракси. Тако је у пресуди донетој у случају *Kadi* утврдио да у примарно право улазе оснивачки уговори и општа правна начела која чине основна права, док су на другом мјесту Повеља Уједињених нација, односно међународни уговори закључени на основу некадашњег члана 300 УЕЗ, а данас члана 218 УФЕУ, те потом акти секундарног права Заједнице. Наведено резонување Суда може да се схвати на начин да међународни уговори, па тако и нова генерација уговора о слободној трговини, представља издвојен корпус права који не би требало да се сврстава ни у примарне ни у секундарне изворе већ треба бити измјештен у засебну правну цјелину. У прилог наведеном говоре одређене чињенице које смо идентификовали у овом истраживању.

Прво, кад је рјеч о принципима на којима почива правни поредак Европске уније, принцип аутономности у функцији је заштите тог поретка од међународног правног поретка, те због своје двосмислености и прилагодљивости представља погодан механизам помоћу којег Суд правде цијени да ли су одредбе међународног уговора усклађене са правом ове организације. И непризнавање непосредног дејства одредбама нове генерације уговора о слободној трговини такође је у функцији заштите правног поретка Европске уније и уговорнице ових уговора.

Принцип супрематије је послужио да се оригинални УЕЕЗ измјести из међународног у „нови правни поредак“ а сама супрематија међународних уговора у односу на секундарне изворе права говори у прилог ставу да ти уговори, и у оквиру њих нова генерација уговора о слободној трговини, требају бити засебно третирано. И принцип искрене сарадње је, примарно, искориштен на спољном плану и то тако што је Суд правде дјеловао у два правца – развио је ЕРТА учење које је његовало позицију имплицитних надлежности према којој се унутрашње и спољне надлежности врше паралелно и установио је принцип искрене сарадње и ставио га у службу у ситуацијама када у недостатку унутрашњих прописа надлежност може бити додијељена Европској унији. Када је ријеч о принципу посредног дејства, он највише говори о мјери утицаја који уговори о слободној трговини 'нове генерације' имају на друге изворе права Европске уније. Наиме, овај је принцип установио Суд правде да би разјаснио супрематију међународних уговора које је закључила Унија над одредбама њеног секундарног законодавства тако што би се те одредбе тумачиле на начин који је у складу са тим међународним уговорима. Употреби овог принципа погодује сваки конфликт између права Европске уније и међународног права, посебно када одредбе међународног уговора немају непосредно дејство, при чему су WTO споразуми нарочито инспиративна подлога за његову примјену.

Друго, проведено истраживање показује селективност у примјени неких општих правних начела, попут начела солидарности којим је инспирисан правни поредак Европске уније и који своје корјене има у међународном праву. Јасно је указано да према схватању Суда правде не постоји стриктан захтјев у оснивачким уговорима да се свеобухватно оправда различит третман трећих земаља што уистину имплицира да постоји селективна међународна солидарност Европске уније. Суд правде је утврдио и да се начело међусобног повјерења, посебно када је ријеч о поштовању права на ефикасан правни лијек пред независним судом, не примјењује у односима између Уније и трећих земаља. Исто тако, тешко је наћи оправдање за изузимање од примјене општег правног начела међусобног повјерења у аранжманима са трећим земљама и међународним организацијама како се то чини у мишљењу Суда у предметима 2/13 и 1/17. То је посебно тешко ако су аранжмани са тим трећим међународним јавноправним субјектима у вези са начелом слободне трговине, које је фундаментални принцип када је ријеч о интегративном моделу на којем иницијално, али и у континуитету почивају и Европска унија и Свјетска трговинска организације. Из наведеног произилази да у погледу примјене општих правних начела, нова генерација међународних уговора о слободној трговини има дијаметрално супротан третман од третмана осталих секундарних извора права Европске уније те да је сасвим логично да се, заједно са осталим међународним уговорима, требају посматрати из различите призме у односу на секундарне изворе права Уније.

Уговори о слободној трговини 'нове генерације' јединствени су и по томе припадају изворима

права Европске уније у које је индукован највећи део међународног права који је базиран на међународноправним инструментима. Ипак, без обзира на то што највише подсећају на секундарне изворе права (уредбе и директиве) из подручја правде, слободе и безбједности, они представљају другачију врсту правних аката који су усвојени у поступку преговарања и закључивања међународних уговора за разлику од уредби и директива које се усвајају у складу са прописаним поступком. Поменута техника индуковања међународних извора права „на мала врата“ уведена је ЕРТА пресудом. У сваком случају, правна природа нове генерације уговора о слободној трговини омогућује да ови уговори утичу на испуњавање међународних обавеза трећих земаља о чему најбоље говори испуњење обавезе Вијетнама о приступању WIPO. У својој садржини, поједини уговори нове генерације (на примјер онај са земљама Централне Америке) садрже и еволутивну клаузулу. Таква природа утиче на приступ трећих земаља Европској унији.

Између контроверзи везаних за нову генерацију трговинских уговора, важно је да се укаже да је Савјет штитио оснивачки уговор, а Суд правде и Комисија су се залагали за јачање интегративног модела. Овим се потврђује онај дио хипотезе да је Суд предузимао мјере у правцу развоја и унутрашње и спољне аутономности правног поретка Европске уније

2) Добијени резултати су јасно приказани, правилно, логично и јасно тумачени и упоредиви су са схватањима других аутора.

3) Одговор на питање положаја уговора о слободној трговини 'нове генерације' у праву Европске уније је „захтјевнији“ од питања положаја WTO уговора, будући да је ријеч о „дубљој“ интеграцији. Ријеч је о уговорима који врше утицај на законодавства држава уговорница – трећих земаља – те доводе до делимичне европеизације правних поредака трећих земаља. У томе је важну улогу имао Суд правде у бројним пресудама које се анализиране у раду.

У погледу садржине, уговори о слободној трговини нове генерације у претежном дијелу имају садржину као и остале врсте преференцијалних трговинских уговора, WTO правила и други међународни инвестициони уговори, али су односи који се њиме успостављају дубљи и свеобухватнији. То подразумијева да Европска унија приступа уговорима о слободној трговини као дијелу конституционалног оквира за подршку демократији, али и политичкој стабилности и поштовању људских права те да нова генерација трговинских уговора црпи свој легитимитет и из обавеза преузетих у домену људских права.

1. Укратко навести резултате до којих је студент дошао.
2. Оцијенити да ли су добијени резултати јасно приказани, правилно, логично и јасно тумачени, упоређујући их са резултатима других аутора и да ли је студент при томе испољавао довољно критичности.
3. Посебно је важно истаћи до којих нових сазнања се дошло у истраживању, који је њихов теоријски и практични допринос, те да ли указују на нове правце истраживања.

7. ЗАКЉУЧАК И ПРИЈЕДЛОГ

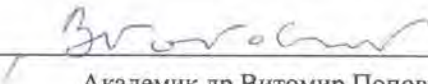
Међународни уговори о слободној трговини 'нове генерације' представљају нову врсту свеобухватних и сложених уговора које ЕУ закључује са трећим државама којима се регулишу не само бројни трговински и економски односи, већ и нека политичка питања и људска права. У нормативном смислу, уговори представљају изворе права ЕУ који се у хијерархији осталих прописа који чине право ЕУ налазе између примарних и секундарних извора.

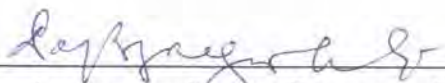
Научни значај тезе произилази из предмета који у досадашњој теорији није био довољно истражен и мултидисциплинарног метода којим су на аналитички и критички начин разматрани постојећи доктринарни ставови и судска пракса Суда правде ЕУ. Своје ставове кандидат темељи на бројним изворима и грађи коју је користила. Ставове износи углавном на јасан научни начин, мада неретко језиком који је под утицајем политичке фразеологије, што се може разумети и оправдати политичким садржајем анализираних уговора.

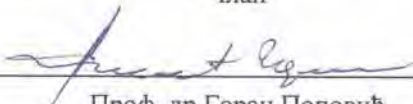
На основу укупне оцјене, Комисија предлаже да се теза прихвати као оригиналан и самосталан рад који испуњава све услове да буде јавно брањена.

1. Навести најзначајније чињенице које дају научни значај тези.
2. На основу укупне оцјене дисертације, комисија предлаже да се докторска дисертација прихвати, а кандидату одобри одбрана.

Мјесто и датум:
Крагујевац, 27.11.2024

Академик др Витомир Поповић
Предсједник комисије

Академик др Радован Вукадиновић
Члан

Проф. др Горан Поповић
Члан

Име и презиме, титула и звање
Члан

Име и презиме, титула и звање
Члан